

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Certamen Oratorivm De Militari Gloria Inter septem
Milites Hispanvm, Germanvm, Francvm, Italvm, Polonvm,
Belgam, Hungarvm**

Vernulaeus, Nicolaus

Coloniae, 1623

[urn:nbn:de:bsz:31-107383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107383)

2

CERTAMEN
ORATORIUM
DE
MILITARI
GLORIA

Inter septem Milites

HISPANVM, GERMANVM,
FRANCVM, ITALVM,
POLONVM, BELGAM, *Lus*
HUNGARVM.

Stylo NICOLAI VERNVLAEI
Publici Eloquentiae Professoris
Lovanij.

COLONIAE,
Apud CONRADVM Butgen ium *us*
Anno M. DC. XXIII.

1623

Illustr. mo & Excell. mo

HEROI

AMBROSIO

SPINOLÆ

DUCI SANSEVERINI,

PRINCIPI SARAVALLÆ,

MARCHIONI VENAFRI,

EQVITI AVREI VELLERIS.

PHILIPPO IV.

Hispan. & Indiarum Regi,
Principi Belgarum &c.

A CONSILIIIS BELGICIS,
MAGNO PALATII MAGISTRO,
SUPREMO MILITIE PRAEFECTO

DOMINO SVO

Felicitatem & Victoriam
precatur

NICOLAUS VERNVLAEVS.

EPISTOLA

I permittis, ILLV-
TRISSIME & EXCEL-
LENTISSIME PRIN-
CEPS, Ecce Castra tua
subeunt diuersarum Nationum Mi-
lites Septem, & ad EXCELLEN-
TIAE TVAE Iudiciū prouocant.
De Militari Gloria inter se certant,
& eam sibi ac suæ Nationi vendi-
care quisque contendit. Heroicæ
sunt altæq; Indolis omnes, in qui-
bus generosus sanguis nihil nisi
Militarem Laurum concupiscit.
Ut autem rationum momentis in
hac Arena, non gladijs aut hastis
agant, Stylum ferreum ponunt,
Oratorium assumunt. Ita fit, vt sin-
guli suorum armorum merita al-
legent, & supremam Belli Gloriã
tanquam

DEDICATORIA.

tanquam sibi debitam depoſcant.
Omnes vero TE IVDICEM con-
ſenſu vnanimi eligunt, & ſtare ac
quieſcereque EXCELLENTIAE
TVAE Arbitrio ſunt parati, quod
& Te omnium Belli Ducum hoc
tempore maximum, & perfectæ
Militiæ Miraculū agnoſcant. Imò
etiam libenter eius Ducis ſenten-
tiam expectant, cuius ductu & au-
ſpicijs glorioſam ſanè Militiam ſi-
bi ducunt. Adeò non tantum ſub
SPINOLA ſemper vincere, ſed et-
iam militare glorioſum eſt. Id fa-
tentur & deprædicant Hiſpani, Ita-
li, Germani, Galli, Belgæ, qui cum
in Caſtris tuis tuorum armorum
Gloriam admirentur, ſapientiſſi-
ma conſilia & inuſitatam pruden-
tiam quotidie ſuſpiciant, tū EXC.
TVAE libenter ſubſunt. Nec ſatis
ſanè quiſquā Bellicoſum ſe putat,
niſi ſub SPINOLA Militiæ & Ar-
morum Magiſtro Tyrocinium po-

EPISTOLA

stiterit. Poloni verò ac Hungari, et
 si sub tuis signis ac vexillis hodie
 non sint, TUA E tamen EXCEL-
 LENTIA E Illustre Nomen Glorio-
 sissimâ Fama notum ita beneuolo
 animo venerantur, vt Militiæ Tuæ
 dare nomen optent, & TE ARBI-
 TRVM pro Gloria obtinenda non
 recusent: Aiunt enim Iudicare de
 singularum Nationum fortitudi-
 ne, armis, & militia solum SPINO-
 LAM posse, qui omnem armorum
 Gloriam insigni animi magnitu-
 dine supra Inuidiam sibi vendica-
 uit, & sub quo Nationes ferè om-
 nes summâ solent cum laude Mili-
 tare. Quod cum ita sit, ILLVSTRE
 DOMINE, submissis parumper
 EXC. TUA E fascibus, audi, obse-
 cro, Milites hos de gloria Milita-
 ri tam gloriosè concertantes, &
 pro tua singulari prudentia, expe-
 rientiaque, iudica. Nemo eorum
 ab Arbitrio sententiaque tua pro-
 uocabit,

DE
 uocabit
 rum aliam
 Etiam fur
 à Summo
 animos su
 LENTIA E
 promptitu
 vero vt D
 tam glor
 conatibu
 pro Reli
 riam cor
 Louani

DEDICATORIA.

uocabit, & Gloriæ sibi quisquetan-
tum assumet, quantum tribueris.
Etiam summæ laudi sibi ducent,
à Summo Duce laudari. Interea
animos suos & arma EXCEL-
LENTIÆ TVAE, qua possunt
promptitudine, consecrant. Ego
vero vt Deus optimus Maximus
tam gloriosis armorum tuorum
conatibus aspiret, & de Hostibus
pro Religione, Rege, Patria victo-
riam concedat, voueo & optestor,
Louan III. Id. Aug. CIO. IO. XXII.

A 4 AD

AD LECTOREM.

HN, Lector, ad Certamen
te vocamus, non ut pu-
gnes, sed spectes. Pugnant
Ingenui & Docti Iuue-
nes, Auditores mei & Eloquentiæ
Candidati, nõ ut sanguinem eliciant,
sed Eloquentiæ specimen exhibeant.
Huic ipsi industriam & operam suam
sub me consecrant, ut Reipublicæ ali-
quando profint. Placuit in Nobili Ar-
gumento, De Gloria Militari, vires
suas probare, ut tibi imprimis mate-
ria dignitate placerent, tum ut glo-
riosius sese exercerent. Quippe de Glo-
ria Militari certantes Gloriam qua-
suerunt; & cum Milites agerent,
Oratores videri voluerunt. Suam
Palladem armatam esse non ignorant,
qua laeva librum, dextrâ hastam te-
neat. Ita verò certauerunt, ut cum
vince-

vincere singuli contenderent, nemo
tamen sit victus. Gloriam omnes &
album calculum reportauerunt, ne-
mo nigrum. Neque animus erat suam
laudem vlli Nationi diminuerē, sed
sanè augere. Adeò laudare placuit,
non vituperare. Tu si vis, iudica de
principatu. Nec mireris septem tan-
tum in hac Arena Nationes com-
parere. Inter Europæ populos hoc cer-
tamen est, in ea vero qui præterea po-
puli supremam sibi armorum Gloriã
vendicent? Britãnos scimus strenuis-
simos, quorum tot in Gallijs trophæa;
validissimos Bohemos & robore vere
martio fortissimos; generosos & seue-
ro in Hostes animo Burgundos; manu
animosq; bellicosos Sabaudos; omni ar-
morum genere præstantes Lotharin-
gos; alios Martiales omnes populos;
sed qui aut septem his Nationibus ad-
iungantur, aut sanè certare de Glo-
ria cū ijs non possint. Tu hisce frue-
re, Candide Lector, & generosis conati-
bus faue.

A 5

CER.

CERTAMEN
HOC ORATORIVM
SVBIERVNT

Ingenui & Eruditi

JVVENES

Eloquentie Candidati

Hilduardus Daen Teneramunda-
nus, *qui Hispanum militem egit.*

Petrus Berurier Crispiniensis, *qui
Germani personam induit.*

Paulus Hermans Louaniensis, *qui
Franci partes suscepit.*

Laurentius Impens Louaniensis,
qui pro Italò concertavit.

Ioannes Simonius Fleuricensis, *qui
pro milite Polono dixit.*

Ioannes Franciscus de Vroey, Lo-
uaniensis, *Miles Belga.*

Geor-

Georgius Schryuerius Thenensis,
qui Hungarum representauit.

III. Idus Aug. clb. loc. xxii.

LOVANI
IN PVBLICA
ARTIVM SCHOLA
Spectante & Audiente
Academia.

Censura.

Oratorium hoc de Gloria Militari Certamen, cum incrementum sit, sine mutilationis atque irregularitatis periculo iniri, & ubi vobis, renouari poterit: lectum sane non minus eleganti styli, quam Historica narratione placebit.

GVIL. FABRICIVS, Apostolicus
ac Regius Librorum Censor.

B 6

CER.

CERTAMEN
ORATORIVM
DE
GLORIA MILITARI.

ORATIO I.

Hispani Milites

N Arenam igitur hodie, si
Dijs placet, Hispani prouo-
camur. Prouocant Germa-
ni, Galli, Itali, Poloni, &
ne quid pudori desit, etiam
alij Populi minores. Sanè
dubia esse militaris Laurea non potest, quæ
Hispanorû semper vertices coronauit: quo-
niam tamen eam nobis inuidere, eripere cæ-
teri non possunt, in Arenam, per me equi-
dem licet, descēdamus. Hispanorum ea laus
est immortalis alios vincere, aliorum gloria
est

est vinci ab Hispanis. Sed pudet hodie linguâ, non gladio certare, neque enim Hispanorum est verbis gloriam quærere, sed armis. Da veniam & ignosce ò Bellatrix & vtriusque mundi victrix Hispania; ego hodie miles tuus, tuam Gloriam propugnabo, quâ eripere tibi nunquam illa olim Romanorum arma potuerunt, tantum verò ducentis annis tuas prouincias vtrumque labefactauerunt. Nemo vnquam Hispanicus est appellatus, quia nemo vnquâ te vicit. Tuam amicitiam cum per Legatos Magnus Alexander accepisset, tum sibi prius rerum omnium Dominus est visus. Te cum aliquando pacauisset Iulius Cæsar inter præcipua suorum Militum decora connumeravit. In te cum defectionem aliquam Augustus Nero intellexisset animo fracto collapsus actum esse de se pronuntiauit. Vnica tantum vrbs tua Numantia Imperij Romani terror est appellata. Tanta olim fuisti, tanta hodie, imò maior es, ò Hispania, & tamen quæ te Gentes omni ætate horruerunt, tecum ecce de Militari Gloria certare concupiscunt. Certemus. Quæritisne, vos Populi, quibus maioribus orti sumus Hispani, qui Militaris gloriæ laurum nobis vendicamus? Ijs sanè, quibus militares equi & arma sanguine ipso erant chariora. Qui assueti erant.

*Non vitam sine Marte pati; quippe omnium
in armis*

Lucis causa sita, & damnatum viuere Paci.

Quibus corpora ad inediam erant, & laborerent parata, animi ad mortem. Qui in acie cum essent, tãquam vita gloriosè excessuri, exultabant; cum in morbo, tanquam turpiter & miserabiliter perituri, lamentabatur. Quibus cum aliquando Portius Cato quorundam offensus rebellione arma ademisset, cum nullam ipsi sine armis vitam arbitraretur, ultro sibi mortem conscierunt. Quis Cantabros (Biscainos hodie appellamus) vnquam ignoravit

--- *Hyemisq; aestusq; famiq;*

Inuitos, palmãq; ex omni Marte ferentes?
Illi maiores sunt nostri, qui ne seruitutem aliquando seruirent, igne, ferro, veneno à captiuitate sese vindicauerunt. Quis Astures, bellicosissimam sanè Gentem, non audivit? Illi maiores sunt nostri, qui Augustum trepidare sub armis fecerunt; qui excusso Maurorum iugo vniuersam continuis bellis Hispaniam recuperauerunt. Quis Viriãtam, qui Romanos quatuordecim annis varia victoria fatigauit, & vinci nisi dolo non potuit; quis Lusitanos, qui eorundem Romanorum potentiam sua virtute concusserunt, nõ omni æuo est admiratus? Hi maiores sunt nostri;

nostri, tanti illi, ac tales Hispaniæ populi,
 apud quos ceterorum populorū Duces mili-
 tiæ Tyrocina fecerunt; quorum virtuti ces-
 sit Græcia, cessit Asia, cessit Oriens, & Septē-
 trio dum Romanorum arma inuerunt. Nēc
 nos hodie vel animis vel armis ab eorum
 Bellica virtute degeneramus, quā cum luce
 nascentes haurimus. Tanti illi ac tales olim
 extiterunt, tanti hodie ac tales sumus Hi-
 spani, vt non immerito, (audite vos, & au-
 dian posteri) vniuersus credat Orbis Hispani-
 um vnum quatuor Germanis, tribus Gal-
 lis, duobus Italis æquialere. Addo etiam
 plus in vnius Hispani manu roboris esse,
 quam in Turcarum, aut Indorum, aut Bar-
 barorum aliorum decem lacertis. Nimirum
 nos hominum genus sumus robustissimum,
 & laboris ad arma patientissimum. Nobis
 inedia, vigiliæ, fitis, fames, sudor, & ad om-
 nem militiæ disciplinam obsequium ita lu-
 dus est, vt præcipue virtutis partem esse ma-
 lis ac periculis non fatigari credamus. Ani-
 mi nostri graues sunt, ac cum pondere quo-
 dam generosi; vt cū ad omnia pericula per-
 uicaces existamus, tam ne tempore quidem
 aut tædio vincimur. Quem semel locum in-
 sedimus, hūc semper ita retinemus, vt amo-
 ueri non possimus. Hæc est Hispanorum
 constantia. Modicus plerumq; panis iam af-
 fuetis rigidissimæ virtuti corpor. b. nostris
 suffi-

sufficit. Hęc est Hispanorum frugalitas. Mutuo nos vt fratres diligimus, laceros Commilitones libenter vestimus, ægros benignissimè iuuamus, nouitios & in numerum nostrum militari Sacramento receptos erudimus, ac peccantes humanissimè corripiamus. Hęc est Hispanorum charitas. Nulla inter nos sunt turbæ, nullæ in Regem aut Prefectos seditiones, & extrema pati potius in votis est, quam tumultuari. Hęc est Hispanorum fides, qui cum se Ducibus aliquibus deuenerunt, non prius fidem apud eos, quam vitam relinquunt, vnaque cum ijs moriuntur. Ideò tantopere illis Hannibal fidebat; ideò Pompeius sui exercitus illos robur constiruebat; ideò Numidiæ Rex Iuba & Octavius Augustus ad suorum corporum custodiam adhibebant. Quanta est erga Deum Hispanorum fides, tanta profecto est erga Reges ac Duces. Queritis quis sermo sit noster? De officio Militum ac Ducum, de obsequio, de honore, de virtute, de armorum gloria, de victorijs ac triumphis. Queritis quantum sit ac quam promptum obsequium? Nemo nostrum, quanquam nobilissimus, minimi etiam imperium detrectat. Et cum in remotissimas alioque sole calentes Regiones à Regibus nostris ad oppugnandos Barbaros quotidie mittamur, ita prompti, ita obsequentes, ita alacres abimus, vt sine sanguine pul-

puluereque rem domi non foris gesturi videamur. Atque hæc cum in nobis Hispanis sint virtutes, tum felicitas quædam incredibilis, & suauissimus Fortunæ fauor comitatur. Ipsa Terra, ipse Oceanus, ipsum etiam nobis cœlum famulari videtur. Nec nos sequitur tantum fortuna, sed vota nostra præcedit, supra vota nostra volirat, & plusquam velimus liberaliter elargitur. Dicam sine fastu, quod sine admiratione audire Orbis non potest. Nullius vnquam ætatis, sæculi, Nationis imperium ita excreuit, cuius felicitatem Hispanorum virtus ac fortuna non antecellat. Enimuerò Duces aliquos nostros inprimis, tum milites videte, vt quâti, qualesque simus Hispani cognoscatis. Non fabulosos hic Annales euoluo, sed nostræ memoriam ætatis excutio. Hispanorum Dux fuit Gonzalus Ferdinandus Aquilarius, Dignus, quantus Vir! Neapolitanum Franciscus regnum eripuit, & ab hoste Ludouico duodecimo torquem auream accepit. Hispanorum Dux fuit Ferdinandus Aluarez Dux Albanus. O noster ille Cæsar! Ab eo territa Gallia est, defensa Hungaria, pacata Germania, victa Africa, concussum Belgium, castigata Hispania, superata Lusitania, & illa mundi Domina Roma, cum capere eam posset ac nollet, contempta. Hispanorum Dux fuit Petrus Enriquez Comes Fontanus, qui in medio

18 CERTAMEN NATIONVM
medio belli duplicis ardore oppida inuicta
vicit. Hispanorum Duces fuerunt Christo-
phorus Mondragonius, & Aluarus Sandæus:
illius ferre præsentiam nunquam hostes po-
tuerunt; huius memoriam etiamnum hodie
immaniſſimi Turcæ venerantur. Noſter fuit
Antonius Leua Conſilio Marteque inſupe-
rabilis. Noſter eſt Illuſtriſſimus Ludovicus
Velaſcius, Equitum Magiſter, cuius genero-
ſitas omnem hoſtilium armorum vim aſper-
natur, & dum metum excludit, vinci nequit.
Tantum eſt eius nomen, tanta virtus in ar-
mis. Noſter fuit Ferdinandus Correſius, qui
omnium poſt homines natos Imperatorum
gloriam ſuperavit. Noſter fuit Franciſcus
Almeida, qui Campſonis AEGYPTIJ Sultani
claſſem proſſiganit. Noſter fuit Alphonſus
Albuquerqueius, qui Goam, Malacam, Cale-
cutum occupauit, Turcas toties & Sarace-
nos non minus glorioſè, quam feliciter fu-
dit. Noſtri fuerunt Suarij, Sequeræ, Menefij,
Gamæ, Sampafij, Cugnæ, Norognæ, ſexcenti
alij, Hercules omnes, omnes Hectores, om-
nes Achilles, Bellorum nuper fulmina, nunc
gloriæ æternum victuræ miracula. Et tu no-
ſter es, ô victorioſiſſime Conſalues de Cor-
dua, cuius gladium nunquam hoſtis vidit,
quin ſanguinè & vitâ amiſerit; cuius manu
tot illi fruſtra ſuſcepti ab Exrege illo Fre-
derico Palatino & Mansfeldio conatus re-
primu-

D
primu
ferur
Milite
Hiſpani
tanta
ci vix
cõtra
Vos Ger
nos admi
bus eruiſ
pecuni
rentes, nat
nes abſec
ſis irriter
ei nunqu
laudatis, q
eibus ab
tatem vice
victorem
norum qu
ſiã Man
bus omni
rum octo
ſis octing
quod ran
geri he
dines fug
tur, aur
Quid qu
vicitant

DE BELLI GLORIA. 197

primuntur, Cæsarea Regiaq; authoritas as-
feritur, diuina vindicta propagatur. Sed ad
Milites nostros veniamus. Profecto quot
Hispani sunt Milites, torefse Duces deberet:
tanta virtus est eorū, tanta fortitudo, vt vin-
ci vix vnquam possint, vincere semper, etiā
cōtra spem omnium & opinionem soleant.
Vos Germani, nunquid illos adhuc Hispanos
admiramini, qui Bello Saxonico vesti-
bus exitis per medios tormētorum ac selo-
porum ictus, glādios ore tranfuerfos defe-
rentes, natando errantes in Albi flumine na-
ues assecuti triginta quinque ex hostibus ce-
fis in ceteriore ripam adduxerunt? Vos Fran-
ci nunquid illos adhuc bis mille Hispanos
laudatis, qui ex clade Ratēnatenfi iustis or-
dinibus abeuntes insequētem hostium equi-
tatum vicerunt, & ipsum Gassonem Foxium
victorem interfecerunt? Quid quod Hispano-
rum quatuor millia Sandæo Duce ab ho-
stiū Maurorum viginti millibus sexies viri-
bus omnibus petita mediā in Barbaria suo-
rum octoginta duntaxat amissis, hostiū ca-
sis octingētis victoriā reportauerunt? Quid
quod paucissimi Horucciū Barbarussam Al-
gerij Regem per medias Mauritanix solitu-
dines fugientem, ac frustra, vt remoraretur,
aurum spargentem fortiter occiderunt?
Quid quod Lusitaniam bucellato tantum?
vicitantes, nulla vrbium prædā concessa
quiu-

20 CERTAMEN NATIONVM
quinquaginta dierum interuallo subege-
runt. Nec immerito ingeminabant ipsi, eo
se modo Lusitaniam cœpisse, quo cœlum ac-
quiritur, aquam bibendo, panem comeden-
do, ab alienis rebus abstinendo. Obstupesce-
te sanè, & quæ dicam audite. Sub Francisco
Pizarro quadraginta quinque Equites, & Pe-
dites viginti quinque Hispani, quadraginta
Barbarorum armatorum millia proffigave-
runt. Hic Hispanus vnus aduersus quadrin-
gentos ac plures pugnabat. Sub Ferdinando
Cortefio quingenti Pedites & Equites quin-
decim Hispani, contra Barbarorum millia
centum quinquaginta victores nullis suo-
rû amissis extiterunt. Hic vnus manus ad-
uersus quingentos dimicabat. Sub Odoardo
Pacieco septuaginta duntaxat Lusitani quin-
quaginta septem millia Arabum Indorum-
que fuderunt. Sub Almeida nouêdecim Hi-
spanorum naues, hostiles centum omni ar-
morum militumque genere instructissimas
superauerunt. Sub Ferdinando Gundisalu-
treçeti duntaxat Hispani Almanfarem Afri-
cæ Regem & sexaginta cum eo armatorum
millia deleuerunt. Froila cum parua manu
Saracenorû millia quatuor & quinquagin-
ta: Alphonfus Castus septuaginta, Ranimi-
rus octoginta prostrauerunt. Et verò, (ob-
stupesce posteritas) cum paucissimis ac nul-
lis fere copijs, Mahumetanorum ducenta mil-

millia
que tunc
rum virtut
Nos Africa
frano tene
perio prem
Americam
gum mifim
fab Sole pe
magis Bar
luma no
noue exite
adeo infra
stra Hispa
cant & ad
uersi mun
fortissimo
mos esse H
minari poi
Prodiga
m
Namq
Imp at
Et fa
Cedite i
ctores, m
nos Hisp

millia Rex Alphonfus cecidit, viginti quinque tantum è suis desiderauit. Ita Hispanorum vbique conatus victoria coronat & eorum virtus vbique de Fortuna triumphat. Nos Africæ compedes iniecimus, nos Asiam fræno tenemus, nos Europã ferè totam imperio premimus; nos Indias vtrasque, nos Americam & innumeros in ea Reges sub iugum misimus; nos Antipodibus alio penè sub Sole positis, & hominibus ipsa Barbaria magis Barbaris ius dicimus. Nos Orbem ælium à nobis inuentum gubernamus, & si noui existant Anaxagoræ, qui nouos atque adèò infinitos cõstituant mundos, dabit nostra Hispania nonos Alexandros, qui vincant & administrant. Adeò iam illud in vniuersi mundi confessione positum est, omnium fortissimos, bellicosissimos, victoriosissimos esse Hispanos, quibus nec fortuna dominari possit, nec mors. Quippe,

Prodiga gens animi, & properare facillima mortem,

Namque vbi transcendit florentes viribus annos

Impatiens cui spernit nouisse senectam,

Et fati modus in dextra est.

Cedite igitur, cæteri Populi, & Fortunæ victores, mortis contemptores, Rerum Dominos Hispanos agnoscite.

DIXI.

ORA-

GERMANI MILITIS.

NVnquam sanè virtute vllâ reliquis
cedere Nationibus Germanorum
fuit. Quicquid virtutis est, quicquid
virilitatis animo & ipso nomine induimus.
Germani sumus, hoc est Bellaces viri: Ale-
manni sumus, hoc est toti viri. Et erunt ali-
qui, de fortitudinis Bellicæ Gloria contem-
dere cû Germanis audebunt? Nihil Herculi
cum Iaruis, nihil Leonibus cum formicis.
Date Alexandros, date Pyrrhos, date Augu-
stos, Murium ac ranarum sunt eorum res ge-
stæ toties inflatis buccis decâtatæ, si cum no-
stris bellis comparêtur. Tantas res gessimus,
quantas audere vix hominum est, perficere
nullorum, nisi Germanorum fuit. Non no-
strum equidem est in maioribus nostris glo-
riari, maiores enim nostros virtutibus adæ-
quamus, & generosi, nunquamq; degeneres
posterius noua gloria partam ab illis gloriam
augemus. Quod si tamen eorum vel repetita
tantum mentio silentium cæteris imponere
possit nationibus, aliquam sanè paruum que
faciamus. Quinã igitur erant prisca illi Ger-
mani? Illi apud quos, Tacito teste, scutū reli-
quisse, flagitium erat enorme; quorum Prin-
cipi virtute à quoquam vinci turpe; quorum
populo virtutem Principis nō adæquare tur-
pissi-

pissimum: infame verò in omnem vitam ac
 probrosum superstitem Principi suo ex acie
 recessisse: illum defendere, tueri, sua quoque
 fortia facta glorię eius assignare, præcipuum
 erat Sacramētum. Sed iterum. Quinā igitur
 ac quanti maiores illi nostri vixerunt? Qui
 Gallis terribiles essent, Romanis formida-
 biles. Tanti verò, vt cum de transmittendo
 Rheno cogitarent, atque in Gallijs lamen-
 tabili voce ingeminaretur, Adfunt, Adfunt
 Germani, confestim ibi omnes trepidantes
 fugam arriperent, in speluncas cōfugerent,
 atq; ibi delitescerent multis lachrymis im-
 pendens sibi fatum deprecarentur. Atque
 idē prouoluti aliquando ad Cæsaris pedes
 Galli multo fletu, vt se cōtra Germanos tue-
 ri vellet, efflagitauerunt. Tanti, inquam, vt
 Romani ne vultum quidem Germanorum
 intueri, nec oculorum aciem ferre possent.
 Si quandoq; vel solum nomen audirent, toti
 timore quodam exhausti mulierum instar
 lachrymabantur, discedendi veniam à Du-
 cibus suis postulabant, aut si pugnandum ta-
 men esset, in tabernaculis suis abditi primo
 fatum suum querebantur, tum quia è pugna
 redeundi nulla spes erat, totis castris testa-
 menta condebant & obsignabant. Nolo hic
 Antiquitatum vltimarum Reges aduocare,
 Tuisconem, Mannū, Ingeuonem, Heimionē,
 Istæuonem, Sueuum, Marsum, Vandalum,
 Gam-

Gambrinium: de tota ipsa Gente nostra lo-
 quor. Inuicti erant olim Germani, incredi-
 bili virtute atque armorum exercitatione
 robustissimi, ac tales, qui intra annos qua-
 tuordecim nullū omninò rectū subirēt.
 Tales, inquā, vt nemo se olim cū Germanis
 virtute compararet: nemo in terris esset,
 quem superare illi non possent: imò verò
 (iudicium Antiquitatis audite) ne Dij qui-
 dem immortales Sueuis nostris pares essent.
 Fuerunt è Germania nostra Normanni illi
 bellicosissimi, non obsequijs, sed armis sem-
 per magni, qui tam latè nominis sui terro-
 rem omnibus penè populis impresserunt, vt
 ad eorum vim auertendam Ecclesia supplica-
 tionibus indictis Deū deprecaretur. Pro-
 dierunt è nobis Gothi Vandaliq̄ue, & qui-
 cunque vnquam bellis formidolosi extite-
 runt, vel Germani fuerunt, vel à Germanis
 oriundi. Illi sunt, qui Iulio Cæsari in Cam-
 pis Pharsalicis victoriam pepererunt. Illi
 sunt, qui Quintilium Varum, & cum eo le-
 giones media in Germania tā gloriôsè pro-
 fligarunt, vt vota pro meliori imperij statu
 ab Augusto Romæ nuncuparentur. Illi sunt,
 qui à Romanis mundi victoribus vinci nun-
 quam potuerunt, victores eos cæterorum
 semper vicerunt, eorumq̄ue luxuriantē ple-
 rumq; & superbiæ pennis altius euolantem
 fortunam cohibuerunt. Dicam cum Poëta,
 illi sunt,

illi

*Illi terribiles, quibus otia vendere semper
Mos erat, & requiem, & sædus mercede
pacisci,*

Quibus, inquam, ignavia inertiaque datur sudore id acquirere velle, quod effuso sanguine poterat gloriosius comparari. Et vero ut non maioribus duntaxat nostris, sed etiam nobis militare deberi lauream manifestemus, an non natura ipsa bellicosi sumus Germani, & ad arma capeſſenda tractandaque comprimis idonei? Eximia nobis sunt proceraque corpora, oculi minaces, truces vultus, aspera vox fractumque ad terrorem concitandum murmur. Vis ipsa mentiū nostrarum excelsa, & ad æternos labores robusta; adeò nihil est tam arduum, tam durum, quod pertinacem Germanorum patientiam fatiget. Quæcunque in nobis virtutes sunt, viriles sunt & Germanæ. Ignota nobis est perfidia, etsi venali fortitudine stipendia quandoque sub externis mereamur, validum est & vegetum ingenium, sed fraudis nesciū, quippe decipere sincera Germanorum simplicitas ignorat. Ut candidi animi sunt, ita virtutes, ita facta; nec alienam gloriam maligno liore delibamus, sed veris sincerisq; præconijs extollimus. Audiant ætates me omnes & Nationes, Quicumque Germani nascimur, Milites nascimur & bellicosi, quorum in lacertis robur est, in pectoribus

B

fortitu-

fortitudo, in manibus pugna, in gladijs victoria. Imperterriti ad arma sumus, & cum pugnandum est prima in acie collocamur, cū subsistendum ad machinas, quas nemo prius eripiet nobis, quam super eas lacertos amputabit. Aut hostem innadere, aut hostilem impetum sustinere, infringereque eiusdem est Germanorū virtutis: vallum autem transcendere, fossas superare, in muros insilire summam sempiternæ gloriæ ducimus occasionem. Si quis se, si quis suos malè forsan mulctari desiderat, pugnet, vetus, inquit, Prouerbiū, cum Germanis. Quamobrem verò? Quoniam nemo vnquam Germanorum gladios irritauit, qui non eosdem suo sanguine purpurarit. Nec Ducibus vnquam præstâtissimis, nec Militibus fortissimis destituta vnquam Germania fuit. Glorietur superba illa Græcia in Miltiade, Themistocle, Aristide, Alcibiade, Thrasibulo, dedimus maiores illis Ottones, Carolos, Henricos, Harminios, atatum omnium quædam prodigia, Superbiant ambitiosissimi Romani in Scipionibus suis, in Pompeis, in Cæsaribus; nos Donrados illis & Fridericos opponimus, quorum gladios nunquam illi intueri potuissent. An non ipse de Germanis testatus est Põpeius, Solos illos fide & armis Gentibus omnibus præstare? An nõ Claudius quoque Imperator nullos mortalium ante Ger-

Germanos fide aut armis reperiri probauit? Quippe vna est Germanorum dextera fidei sedes & instrumētum victoriarum. Quippe soli sunt Germani, qui dolum & astutiā execrantur, frontem ac mentē gerunt apertam: deliberant dū fingere nesciunt, constituunt, dum errare nō possunt. Existat hic VVilhelmus ille Senior Dux Lunæburgensis. Dij Boni! Quam illustris Heros? Nunquam ex prælio nisi parta victoria recessit, & septem victorijs splendidissimis nobilitatus victoriosi cognomē reportauit. Existat ex Brunsvicēsi Familia Senior Dux Ericus. O Illustrissimum Germaniæ decus! Decies collatis signis in acie stetit, confixit, vicit. Plusquam vigesies pinnacula murosq̄ue hostium ipse cōscendit, inuasit, superauit. Bauarica in pugna Imperatorem Maximilianum claua ferrea grauius percussum, & iam succumbentem sua manu erexit, seruaui, suis restituit, ipse lethale pro illo vulnus reportauit. Existat hic Henricus Quartus Imperator, ille Maiestatis Imperij acerrimus sanē vindex. O quis illi vnquam ex omni Antiquitate par esse possit! Bis & sexages acie dimicauit, sepius victor, nunquā alias asperrimis bellorum & hostium difficultatibus animum despondit. Deficere hic apud vos profecto si plures alios è Germania nostra Duces, Othones, Ludouicos, VVolfgangos, Fredericos,

28 CERTAMEN NATIONVM

Albertos, Maximilianos, alios innumeros commemorarem. Illi inter homines nō tam homines extiterunt, quam diuini quidem Heroēs, qui ante mortem fato æternitatis confessionem eripuerunt, & à quibus Virtus Fortunaque nominis ac Fama æternitatem accepisse videntur. Vna velut in Tabula Germanorum Ducum ac Militum, obsecro vos, fortitudinem videte. Obsederat elapso sæculo Solymannus Austria Viennam nondum propugnaculis, vt hodie, munitā. Trecenta hominum millia aqua, terraque urbem cingebant, interclusa omni ex parte erant itinera, in vrbe verò sedecim duntaxat Germanorum millia Philippo Palatino ac Nicolao Comite Salmio Ducibus, qui immanem illam ac Barbaricam molē exciperent. At quis exitus tandem? Turcæ vigefies summa vi muros vrbis sunt aggressi, sed & vigefies à muris ita generosè reiecti, vt de fuga summo nominis Othomannici dedecore cogitare, urbē amplius tentare non ausi, aut Germanorum vires experiri, debuerint. Tales ac tanti sunt Germani, vt eorum millia sexdecim, immanissimorum Turcarum trecenta millia profligent, & in fugam turpissimam cōuertant. Verè verè dicere aliquando potuisti, ò Imperatorum Maxime Carole Quinte, id esse Germanos in exercitu, quod pectus est in corpore humano. Vt enim ab
hoc

hoc vis est omnis & vita, ita ab illis omne
 robur, & victoria. Verè tu etiam Rudolphe,
 etsi magna fiducia, dixisti, te qualibet in mû-
 di parte cum Equitum Germanorû quatuor
 millibus, & Peditum quadraginta stare in-
 uictum posse. Verè tu quoque Stephane Se-
 cunde Ingolstadiensis, nullum esse Bau-
 rum, sed ego addo, nullum esse Germanum
 militem assueruisti, in cuius sinu solus &
 inermis dormiret tuto non posses. Nimi-
 rum ita iuicti sunt Germani, vt in eo-
 rum sit manu cæterorum salus & tutela. Et
 quemadmodum reliquæ omnes ab ijs Natio-
 nes Nobilitatem acceperunt, ita Virtutem,
 vt quicquid præclarè gerunt, debeant acce-
 ptum Germanis. Nullæ sine ejs sunt expedi-
 tiones; nulla sine exercitu Germanico bel-
 la, quod intelligant Principes omnes & Re-
 ges, vix sine Germanis victoriam ullam esse
 posse, qui de omnibus ferè Nationibus victo-
 riam aliquâ reportauerunt. Ita placet ordo,
 quem nunquam deserunt, placet incessus,
 qui grauis est & firmus; placet constantia,
 quæ nullius audaciæ vi labefactatur; placent
 Germani pedites, & illi Sueui, VVestphali,
 Tyrolenses: placent Germani Equites, & il-
 li Brunsvvicenses, Cliuenses, Franconien-
 ses. Quorum omnium si quis fortitudinem
 nondum adhuc satis exploratam habet re-
 cordetur, quod cum anno supra millesimû

quingentesimo Potētissimus Moscouiæ Dux
 in Liuoniam cum Moschouitarum centum,
 & Tartarorum triginta millibus irruisset, ei
 Bellicosissimus ille VValtherus à Pettēbur-
 go Summus Theutonicorum Magister obuiā
 prodierit, qui cum sub signis septem tantum
 Germanorum millia, & quinque Liuonico-
 rum haberet, centū hostium millia vna acie
 prostrauit, & vno suorum amisso inuidentā
 omni antiquitati victoriam est consecutus.
 Non possum immortalia Germanorum faci-
 nora his angustijs breuissimi temporis com-
 plecti; gaudeo verò, ac mihi gratulor quod
 Germanus sim eiusque gentis, quæ quemad-
 modum Imperij Aquilam & supremę in ter-
 ris Maiestatis fastigiū habet, ita bellicę lau-
 dis, & militaris fortitudinis lauream possi-
 det. Cedite igitur, Populi omnes, maioribus
 vestris ac Parentibus Germanis. DIXIT.

ORATIO III.

FRANCI MILITIS.

Quod si hodierna die ita Fato quodam
 eueniret, vt veteres illi Romani Re-
 rum quondam Domini militarem
 lauream bellicosissimæ Nationi consignare
 deberent; dubium profecto nō est, quin eam
 eorum iudicio tāquam omnium populorum
 fortissimi victoriosissimiq; Franci reporta-
 rent. Nam cū illi de Gloria cum Nationibus
 cæteris non raro dimicarent, tum cum Fran-

cis.

cis de salute certabant. Nimirum belli gloria Gallos ante Romanos esse, ne ipsi quidē Romani dubitabant; suā verò ab eorum armis salutem vindicare, hoc opus, hic labor erat. Atque idcirco cum exorta aliqua belli Gallici tempestas erat, nulla conditio vel ætas ab armis excusabatur, ipsique sexagenarij, de pontanisque Senes, & Sacerdotes in militiam conscribebantur. Vique adeo Romanis terribiles erant Gallię nostræ Populi. Illi, inquā, illi fortissimi Populi, qui Romam aliquando Brenno Duce suis in cineribus sepeliuerunt; qui Græciam & Asiam summa virtute peruaserunt; à quibus olim Reges, etiam non lacessiti, ingenti pecunia pacem emebant; suis autem Regnis exuti pro restitutione ad eos confugiebant. Quasi tuta esse Maiestas, vel amissa recuperari sine Gallica virtute non posset. Ita omni ætate pugnauerunt vt fortissimi, vicerunt vt fortunatissimi, bellicę laudis fama supra omnes claruerunt, vt illustissimi. Quorum fortitudinē si testari vobis ex veteris memoriæ Annalibus vellem, producerē priscos illos Celtas, qui collabentibus ædificijs sese opponebant, Oceanum inundātem sustinebant, fluctuū impetus protensis gladijs & hastis excipiebant. Sed istam summam amentiam ac temeritatē non admiror. Producerem generosos illos Gallos, ex quibus cum aliquando Alexander

der Magnus quæsiuisset, Quidnam tandem in rebus humanis præ cæteris extimesceret, vnum hoc, inquit, ne cælum fortassis in nos ruat. Aded non illam Alexandri magnitudinem formidabant. Sed ista nimis etiam antiquarelinquo. Prodeant potius Orgentorix, Diuitiacus, Vercingentorix, qui suis gladijs Cæsaris animum & arma hebetaerunt. Prodeant Bréni, quorum vnus Romam expugnauit, alter Europam Asiamque perterrefecit. Prodeat Bayardus, ille Hostium omnium terror, qui non aliter quam conuersa ad hostem facie mori desiderauit. Prodeat Bertrádus Guesquinas, qui Petrum Castellæ non Regem sed tyrannum regno priuauit. Prodeat Pipinus, qui Italia Longobardos eiecit. Adsit etiam Gasto Foxius, qui campos Rauennatium tam insigni victoria nobilitauit, & victoriæ trophæum fatali sanguine suo irrigauit. Adsit Blasius Monlucius, cuius Gloriæ tantum inuidere fortuna non potuit, vt vel semel vinceretur. Adsit Mathurinus Scutus Romegasius, cuius nomen ac dexteram ita vniuersus aliquando Oriens exhorruit, vt hoc etiã tempore proterriculamento suis infantibus matres eius nomen inclament. Nihil interim dico de Paulo Thermo, cuius in armis prudentia miraculo fuit; nihil de Ossunio, cuius pugnacitas nunquam est fátigata; nihil de Ca-

rolo Cossæo Brissaco, cuius felicitas omniū
 prudentiam superauit. Hi omnes è Francia
 nostra ita Dūces extiterunt, vt sua fortitu-
 dine facile Orbi vniuerso-bellicosissimos
 omnium esse Francos probarent. Quanam
 ætas autem non dico superiorem, sed parem
 Carolo Martello vnquam protulit, qui anno
 supra septingentesimum trigesimo trecenta
 & octoginta Sarracenorum millia vna acie
 deleuit, mille tantum è suis & quingentos,
 hoc est pro ducentis ac triginta hostibus v-
 num amisit? In hoc vno gloriari profecto
 Frāci possemus, nisi tot eiusmodi fuissent &
 essēt adhuc apud nos victoriosissimi Heroēs
 quot optare, nedum sperare cæteræ nationes
 auderent. Quanta & quam admiranda bel-
 lorum fulmina, Clodouei, Dagoberti, Phi-
 lippi Augusti, Roberti, Henrici secundi?
 Quam Illustre Franciæ nostræ Decus Caro-
 lus Magnus, cui Antiquitas parem dare non
 potest, posteritas nunquam inueniet supe-
 riorem! Enimuero non ea tantum est virtus
 Ducum, etiam eximia militū est virtus. Tes-
 tis est Italię fulmen Hannibal, cuius omnes
 fere victoriæ Gallorum virtute sunt partæ.
 Illi ad Trebiam, ad Trasimenum, ad Cannas
 spectantibus Carthaginensibus vicerunt. Tes-
 tes sunt fortissimi illi triginta Galli, qui
 Manrorum Equitum millia duo Africano
 bello loco suo pepulerunt, inque oppidum

summa cum laude sua coëgerunt. Testes sunt illi, qui in Aluarici oppugnatione tam gloriosam mortem obierunt. Stabat ante vrbs portam vnus inq; ignem è regione turris seu ac picis glebas proiebat, sed mox scorpione ab latere dextro traiecitur. Vix conciderat, ex proximis vnus succedit, occiditur; occisi in locum tertius adest, tertium subito quoque deiectum quartus subsequitur; nec prius vacuus à propugnatoribus relictus est locus, quam submotis omni parte hostibus finis est tandem pugnandi factus. Adeo nec Scæuolę, nec Curtij, nec Horatij Francię nostrę vnquam defuerunt. Vincere aut mori eademum est Francorum Gloria. Nec ætatem excusamus, nec accusamus: semper Franci floremus, & in aeterno fumus robore seu iuuenes, seu senes. Etiam in senibus iuuentutis est robur, & extremam ætatem viuida virtus in quandam commutat iuuentutem. Nec ille profecto dixit male, qui Francum virtutem Heroicę animatam appellauit. Quis in orbetoto angulus est, in quo non Francorum aliqua sit laurus? quę Regio, in qua nõ trophæum? quę Prouincia, in qua nõ triumphus? Totum orbẽ nostra sumus virtute complexi, & terram vniuersam victorioso semper pede tanquam nostrę subiectũ virtuti theatrum perambulauimus. Ignea mens Francis est, & in vniuersum omnes armis insueuimus. Si tu-
barum

De
varum cl
mudi si h
clanores to
re locum a
machinarum
fientes læt
balz, sclopi

In pugnam
da

Cayre,
e

Puluer
Hic vnu

Ex vero cu
tum Eques
perfidia,
non Par
ret, coer
equitatu
Quintus
li Ducu
sum illu
virtute
fisione
iacabat,
sumus Ga

barum clangores exaudiantur stamus impa-
uidi; si hostium pereuntium ac perdentium
clamores tollantur, stamus imperterriti; si
telorum ac gladiatorum fragores, si terrifici
machinarum ignitarum boatus tonent, ge-
stientes latitiâ exultamus. Loricæ, gladij,
hastæ, sclopi, delitiæ sunt nobis.

--- Pro Regibus ire

*In pugnam, & gladios, & morti occumbere
dulce est,*

--- Sub Dio ad sydera somnum:

*Carpere, fuscari sole & ferrugine pulchrum
est:*

*Pulvere cōspergi, & auihus sudare sub armis
Hoc vnum est Francis votum.*

Et verò cum Gens nostra armis sit strenua,
tum Equestri certamine optima est, ignara
perfidia, & indomita intra se virtutis. An
non Parthi cum eos Antonius bello laceffe-
ret, coerceri frangiue aliter, quam nostro
equitatu, non potuerunt? An non Carolus
Quintus omnia qui extiterunt in quâ Bel-
li Ducum maximus ac fortunatissimus cur-
sum illum victoriarum suarum Francorum
virtute sisti tum animaduertit, cum in ob-
sidione Metensi, qui antea, PLVSVLTRA,
iactabat, metas inuenit? Hic ille bellicosus
simus Guyssius noster tanto Imperatori satis

B. 6. decla-

declarauit, plus paucorum Francorum fortitudinem posse, quam vniuersam Germanie potentiam. An non Turcarum immanissimorum Imperator tantopere Francorum nostrorum vires ac virtutem extimescit, vt aliquando per legatos & litteras suas officiorum ac benevolentie plenissimas à Rege nostro Christianissimo postularit, vt Francos grauissimo edicto suo ab Hungarica militia in Franciam reuocaret? Nimirum nihil poterant eius vires, vbi Francorum vires resistebant. Nimirum iam Mercurij Ducis, cuius armis Regalis Alba cessit, virtutem inuictam perhorruerant: iam Vaubecourij Baronis & inelyti Ducis potentem dexteram, quam amisso Iauarino senserunt, nimium extimuerant. An non ij sunt Franci, qui susceptis tot in Terram Sanctam Expeditionibus Barbarorum multoties effrenatam audaciam refrænarunt, & insultantem Christianis eorum fortunam fregerunt? qui media in Asia victoriarum suarum trophæa fixerunt? qui Ecclesiæ Dignitatem aduersus Barbaros propugnarunt, & eius imperij fines superstitione deleta protulerunt? Dicat hic magnus ille, & D. Gregorius, Quinam sunt Francorum Reges? Reges, inquit, Francorum sunt, qui se semper pro populo Christiano tâquam murum inexpugnabilem opposuerunt. Dicat Honorius tertius Pontifex,

De
 fecerunt de
 gem. inquit
 Clodius fuit c
 gine electas
 & respicij
 emitt. Dica
 quare ac qua
 militares Eg
 cellis, quot
 abesse, quæ
 propugnans
 nam tibi du
 tingis, cum
 nisi primâ
 Atque hoc
 ces frequer
 gnara viri
 se terrarum
 rouus A
 Gothos,
 rem Hifi
 rolus e
 Italian
 Ludovic
 mense f
 cus pri
 gnâ He
 domito
 magna
 uinciam

Rex, imò de toto regno nostro loquatur. Regum, inquit Franciæ est quasi pharetra, quæ Christus sibi circa femur accinxit, ex qua sagittas electas extragens, ipsas, ut sibi gentes & regna subijciat, in arcu brachij potentis emittit. Dicat verò Carolus V. Imperator, quanti ac quales sunt viri omnes in Francia militares? Ego, inquit, cum aliquando à Tiercellino, quot diebus Pedemontium Parisijs abesset, quæsiuissem, Si dies, inquit, singulos pro pugnis accipis, duodecim omnino sunt, nam tibi duodecies, priusquam Parisios attingas, cum exercitu nouo pugnandum erit, nisi primâ fortasse pugna statim occumbas. Atque hoc est quod dicere Laurentius Medicus frequenter solebat, Galliam, si suarum signata virium, totû in angustias cogere posse terrarum orbem. Compescuit noster Merouæus Attilam: Vicit noster Clodouæus Gothos; subegit noster Childebertus maiorem Hispaniæ partem; subiecit sibi noster Carolus octauus non totis quinque mensibus Italiam: rededit sub Imperium suum noster Ludouicus duodecimus totam non integro mense Lombardiam: deuicit noster Franciscus primus memorabili ad Melenianum pugna Helueticos: domuit noster Clotarius indomitos antea Saxones. Carolum nostrum magnum Scotiæ, Gallitiæ, aliarumque prouinciarum Reges tanquam subditi coluerunt.

38 CERTAMEN NATIONVM
runt. Verbo dicam, Franci vicimus Orbem.
Dicat nunc Guilielmus Brussus in Hispania
se Præsules vidisse, in Polonia Nobiles, in
Anglia Agricolas, in Germania principes, in
Italia Palatia & Antiquitatum monumenta,
in Francia Milites. Vere enim, vere in Fran-
cia Milites sunt, sed quibus aliarum natio-
num Belli Duces non sane palmam eripiant.
Verum vt inter tot militaris gloriæ nostræ
monumenta aliquando conquiescam, vobis
quotquot hic estis certantes populi vnum
oppono Henricum quartum, & eius meritis
supremam pro Francis lauream depono. Il-
le è tribus iustissimis prælijs, è quinque &
triginta armatis congressibus, è quadraginta
supra centum prælijs regia pugnatis manu,
è trecentis locorum oppugnationibus totus
semper laureatus discessit. Date superio-
rem, imò date pacem aut Gloriæ bellicæ fas-
ces Ducibus Militibusque Francis submit-
tite. DIXI.

ORATIO IV.

ITALI MILITIS.

Credideram profecto iam olim satis
Romam docuisse nihil Italis esse bel-
licosius, quorum virtus non alios po-
tentia suæ terminos, quam Orientem Occi-
dentemque constituit, & qui omnem Asiae,
Africae, Europaeque florem suo Imperio com-
plexi

plexi terrarum Orbi frenum iniecerunt. Nihil olim notius orbe toto, quam Italicorum armorum magnitudo, cui vos Hispani aliquando cessistis, quam vos Germani horruistis, qua vos Galli fracti estis, ceteræ concussa subjugatæq; Nationes. Tercenties & duodecies in principe vrbe nostrâ de diuersis mundi prouincijs triumphauimus. Trecentis hominum millionibus vno aliquando tempore vi armorum imperauimus: supra centum ac quinquaginta auri miliones in annuis redditibus eorundem armorum potentia nobis constituimus. Adeo vt vere fuerit olim.

Terrarum Dea Gentiumque Roma

*Cui par est nihil & nihil secundum. Quæ
Nunquã succubuit damnis, & territ a nullo;
Vulnere, post Cannas maior Trebiamq; fremebat.*

Libuit sane vobis maiorum vestrorum in armis Gloriam non sine iactatione commemorare: Quid verò si vobis Duces illos olim: nostros vel ab ipsis inferis excitarem? vnum: Marcellum igneo impetu bellantem; vnum: Papyrium Alexandro parem; vnum Pompeium sua magnitudine Orbe maiorem; vnum Cæsarem, supra omnes qui arma vquam tractarunt aut tractabunt fortunâ, bellandi peritiâ, animi magnitudine ac ce-

leri-

40 CERTAMEN NATIONVM
leritate? Quid si innumeros alios produce-
rem, quibus Pyrrhi, Hannibales, Mitrida-
thes, & omnia populorum omnium arma
cesserunt? Umbrae essent, Iaruae essent illi,
quorum vos mentionem ipsi fecistis & mi-
racula Gentium vestrarum appellatis. Quid
si milites illos sisterem, quorum manibus Or-
bem vicimus, in opere militari optimos, ad
laborem tolerandum fortissimos, ad vallum
& fossas ducendas, ad aggerem, testudines,
turresque struendas peritissimos & exerci-
tatissimos? Vel vnus Sicinius Dentatus ve-
strorum omnium Militum gloriam supera-
uit, qui centies & vicies in aciem descendit,
sex & triginta spolia ex hostibus reportauit,
octo ex prouocatione occidit, quinque &
quadraginta vulnera pectore excepit, tergo
nullum. Vel vnus Scæua nationum omnium
aliarum milites infra suam gloriam posuit,
qui cum Pompeiano Bello ad Dyrrachium
Castello Præpositus esset, solus in porta cõ-
sistens aduersus hostiles legiones & copias
illud seruauit; quo tempore ei oculus est ef-
fossus, humeri traiecti & femur, scutum cẽ-
tum & triginta ictibus perforatum. Nun-
quam in aere mori Romanis & Italis Mili-
tibus contigit, quin omnium essent vulnera
in pectore, enses in manibus, minæ in vultu-
bus, ira in morte. Sed veterum temporum
gloriam maioribus nostris relinquo, quorũ

vir-

virtutem cum adhuc animis complectamur, nihil sanè attinet gloriam ab alijs mutuari. Etiam nobis nostrę sunt in armis laudes, nec cedere Itali sciunt, qui semper superare noverunt. Carolus V. ille Imperatorum omnium Maximus, qui omnem Armorum gloriam sui nominis fama complexus est, dicere aliquando solebat, quod ad constituendum iusti exercitus corpus, caput ab Italis assumere oporteret. Vt nimirum indicares bellicosissimus Princeps tales Italos esse, qui non tantum milites esse fortissimi possunt, verum etiam populorum aliorum Ductes, ac tum demum de victoria bene sperandum, cum exercitus Dux est Italus. Et verò nunquid Itali sunt, qui diuina quadam iudicij bonitate, & operibus immortalibus virtutem militarem ad id culmen maiestatis euexerunt, vt ascendere altius nunquam possit? Illi sunt, qui acutissimo ingenio suo plurimas ingeniosissimasque sanè minutionum formas primi inuenerunt, & in artem postea redegerunt. Illi sunt, vt prudentium omnium bellatorum est opinio, qui offensionis in bello defensionisque rationes omnium optime rectissimeque pernouerunt. In assaultibus atque impressionibus palmam omnibus eripiunt; in omni discrimine animum impavidum, in omni negotio presentissimum habent. Innata illis quadam sagacitas est & solertia, vt

vt non tantum fortes sint acrobusti, verum etiam industrij, prudentes, callidi & astuti. Nec alij sunt vlli populi qui melius generosos equos domare, artificiosius erudire, accuratius ad decursiones, ad saltus volutares, ad rotationes glomeratis hinc inde circulis, ad numeros modosque motionum ac flexuum virgulæ duntaxat icu regere, quam Itali possint. Adeò illos ad militiam Natura quodammodo conformauit, quos industria vmbaticis in pace exercitijs ad Martium nobilissimi Spiritus decus præparat & accendit. Si numerare vellem eos Belli Duces, quos tempora nostra præseis Heroibus aut pares tulerunt, aut Superiores, daré profecto viros omni ætati inuidendos. Darem Sfortias, Braccios, Piccininos, Vrsinos, Vitellios, Baleonos. Darem Philippum Scholarium, qui Sarmatas & Turcas viginti prælijs superauit. Darem Castrucium Castracanem, qui ex milite Gregario Dux egregius factus pertinaci virtute, ac nunquã eius confilia falléte fortuna ad Principatum Lucensem contendit. Darem Marcum Antonium Columnam, qui contra Turcas ad Naupactû prælio magna victoriæ pars fuit. Darem Maconem Corregium, cuius virtuti si pares habuisset decies mille Pedites, & tria Strenuissimorum Equitû millia Bartholomæus Liuianus non dubitabat breuissimo tempore totum

totum orbem occupare. Darem fortissimum
& audacissimum Alexandrum Spinolam, qui
in expugnanda Africa Guleta primus om-
nium contemptis ignitis picere finaque fla-
grantibus iaculis, glandiumque plumbea-
rum procellis, correptis murorum pinnis
in arcem desilijt. Quo nomine priuatim pu-
bliceque laudatus ab Imperatore Carolo
Quinto muralem gratulantibus omnibus
coronam accepit. Quoniam verò in Belgio
hodie de Belli Gloria certamus, duo fulmi-
na Belli, duo armorum miracula, duos Bel-
gij Martes, sed ex Italia nostra oriundos, A-
lexandrum Farnesium Parmæ Ducem, & Am-
brosium Spinolam Venasri Marchionem om-
nium ætatû Imperatoribus vestris oppo-
no. Quantus ille Alexander noster? profecto
non inferior Alexandro manno, qui rerum
hic in Belgio Franciaque fortissimè gesta-
rum laudibus totum orbem ad miraculum
impleuit. In quo tatum iudicij ad exercitum
regendum, tantum iustitiæ ad disciplinam
conseruandam fuit, quantum in vilo vn-
quam Imperatore; vt non immerito eum Fran-
ciscus Lanonius omnium in orbe Christia-
no Belli Ducum maximum ac primum ap-
pelles, qui & acie vincere fortissimus Impe-
rator, & vrbes capere dexterrimus Expu-
gnator omnium optimè nouisset. Cuius ani-
mi vim incredibilem Henricus Quartus
Fran-

Franciæ Rex factus est inuictam; cuius manum Bironius victus exhorruit; cuius fortitudini Bruxella, Traiectum, Antuerpia, Gadauun, Dunkerca, Brugæ, Ipræ, Teneramonda, & aliæ plures in Belgio fortissimæ Cinitates cesserunt, perque eum ad Regem ac Religionem redierunt. Qui ferè nihil propugnauit, quod nõ defenderit; nihil ferè oppugnauit, quod non ceperit; nullã inijt pugna, ex qua victor non discesserit. Aded vt ipse forma quædam & imago extiterit perfectissimi Imperatoris, ipforũ etiam hostiũ confessione amandus & admirandus. Quantus ille vèro etiam Spinosa noster, cuius nominis ea claritas est, vt pauci cum eo Gentium aliarum Imperatores comparandi videãtur? In quo vis animi incredibilis, patiẽtia laborum indefessa, fortitudo excellens, constantia inuicta, consilium par animi magnitudini, solertia & calliditas tanta, quantam vix Principis cuiusuis capere peccus potest. Et cum tria sint, post pecuniam Belli neruum, certissima victoriarum instrumenta, fides, taciturnitas, celeritas, tũ hæc in eo sunt admiranda, vt Regi propter fidem sit gratissimus, hosti propter taciturnitatem vbiq; formidandus, omnibus propter celeritatem admirandus. Qui nihil vnquam aggressus est, quod non sit cõsecutus, qui nullam vnquam expeditionem suscepit, à qua non superior redie-

redierit. Adeò ubi pedem ponit, ibi Religio-
ni ac Regi victoriosa manu trophaũ erigit.
Non hic testẽ appello Oceanum suo in ele-
mento victum, testis est Ostenda; non Rhe-
num tot vrbibus captis frenatum, testes sunt
Rhinsberga & VVesalia; non territam eius
magnitudine Frisiam, testes sunt Oldensa-
lia, Linga, Grolla; non concussum Rheni Pa-
latinatum, testes sunt Principes Germaniæ
Protestãtes, qui de sola eius felicitate incre-
dibiliq̃ue solertia sunt conquesti, quod plus
ille consilio possit & astutã comitate, quam
armis ipsi & potentissimis exercitibus. Sed
nolo hic in ea omnia excurrere loca, in qui-
bus Gloria lauros ipsi immortales, & tro-
phæa quibusuis Heroibus inuidenda erexit.
Illud dico, Farnesius, & Spinola omnẽ Belli
Gloriam cateris omnibus Nationibus eri-
piunt. Italis verò suis vendicant. Ut nõ opus
iam sit in hanc arenam citare Triuultios,
Gonzagas, Farinatas, Stipicianos, Fagiola-
nos, Carmagnotas, Gattama letas, Hercules
omnes & fortiores, quam vnquam alij exti-
terunt, Italiæ nostræ Achilles. Quamquam
dum vos hic *Commilitones*, vniuersæ
Patrię vestrę militarem singuli virtutem ex-
tollitis, ego vel vnam Italiæ nostræ urbem
opponere possum, nec de Gloria obtinenda
desperare. Quid si vobis Venetos opponerẽ,
quorum inuictũ stat Imperium, dolente Tur

ca, inuidente Regum aliorum fortuna? Quis est, qui vincere eos nō optet, dum nemo potest? Quid si Genueses producerem, qui toties Oceanum, & in eo tot Insulas frānaerunt? Qui nō milites tantum, sed etiam Nationibus alijs Duces suppeditant victoriosissimos? Quid si Pisanos vobiscum conferrem, qui subingatis aliquādo Sardinia, Carthagine, Maiorica, Carthaginēsum Regem vinctum ad Pontificem Romā perduxerunt; Maioricæ verò Regem, Reginā cū filiolo Pisam adductā, interfecerunt? Quid si statnerem hic Florentinos, quibus cum Carolus octauus Francorum Rex durissimas fœderis contra libertatem condiciones imponere vellet, easque de scripto Regius Scriba recitaret, ibi Petrus Caponius ad Regem tum missus chartam è scribē manu arripuit, lace-ravit, & inspectante Rege cōculcans, Quandoquidem, inquit, vos Franci tam iniqua postulatis, agite tubas vestras inflate, nos Campanas nostras pulsabimus. Qua voce verè libera ita Gallos & Regē terruit, vt patriæ sue libertatem cōseruarit. Nihil dico de Senensibus, alijsq; populis nostris, nihil de militari robore Marforum, Peligniorū, Hernicorum, Samnitum, Lucanorum. Scit Orbis vniuersus peditatum Italicum omnium optimum esse. Nihil dico de Neapolitanis, quorum equitatum nemo nō omnibus alijs antepo-

reponit. Hæc Italarum est summa Gloria, quod quemadmodum Orbem olim nostrum vicerunt, ita nouum alium vincendum per Christophorum Columbum Ciuem suum inuenerunt & eius armis superari posse ostēderunt. Sed nimis fortasse multa, ubi dubia esse Gloria non potest. Tredecim aliquando Franci cum Italis itidem tredecim in arenam, vt suæ Genti armorum Gloriam affererent, apud Barlettam inspectante magno Consaluo descenderunt, victi illi à nostris sunt, & capti: Descendant in eandem arenam quicumque alij volent, vincuntur à nobis & militarem Italis Gloriam relinquent. DIXI.

ORATIO V.
POLONI MILITIS.

Polonorum hodie si quis militare fortasse virtutem ignoret, Sarmatas antiquos cogitet, Sarmatae olim eramus, qui hodie Poloni: illorum robur, & inuisita fortitudo, nostra est posterorū infracta virtus. Illi erant, (cogitate Polonos) quos Danubio prohibere Cæsari Augusto tam felici tamque victorioso Imperatori satisfuit; quos tangere ausus non erat, quos ne armis inquietaret, Lentulum Legatū suum admonuit, quod arma ipsi vellent, pacem non intelligerent. Ita Romanæ fortunæ terminus

Sarma-

Sarmatæ, præsci nimirum Poloni, extiterunt. Ita, inquam, nulla Gens vnquam Sarmatis, seu Polonis nostris bellicofior aut fuit, aut esse potest, qui omnibus aëris iniurijs, frigidibus, tempestatibus, caloribus, & quibuslibet alijs discriminibus maiores, perque ipsa incedentes pericula Fortunam ipsam omni ætate superauerunt, Romanorum magnitudinem semper contempserunt. Quod cum non ignoraret Poëtarum ingeniosissimus Ouidius, cum apud maiores nostros in Polonia nostra exularet, ita de ijs ad superbos illos Urbis Romanæ Proceres pro singulari miraculo scribebat.

*Maxima pars hominum, nec te pulcherrima
curat*

Roma, nec Ausonij militis arma timet.

Dant illis animos arcus, plenaq; phætræ,

Quamq; libet longis cursibus aptus equus.

Quodq; sitim didicere diu tolerare, famēq;

Quodq; sequēs nullas hostis habebit aquas.

Ea quippe est Polonorum natura, ut dura quadam indole fortes sint, & heroica generositate animosi. Non nos pericula terrent, non voluptates frangunt. Qui mollis ac delicatus est, Polonus non est. Mori honeste ac gloriose, est apud nos immortalitatem sibi comparare; turpiter vero ac per dedecus vitam retinere, quavis etiam peius est morte, omnes
igno-

ignominia fugimus, & armis vindicamus, nostrum nemo mortem fugit, omnes vltro etiam per arma quaerunt. Neq; sane haec noua vobis videri debent. Ita nascimur Poloni omnes, vt ex matrum nostrarum vteris militares nobiscum animos in lucem adferamus; atq; vbi disciplina seuerior parentum ac popularium accessit, animosq; paulatim firmavit, ita validi & apti ad ardua quaecunque reddimur, vt non magis armorum fremitus, quam foliorum strepitum curemus. Et vero quomodo natura militares Poloni non essent, qui non tantum patribus vere viris & timoris expertibus, sed bellicosis etiam matribus nascuntur? In Polonia olim nostra nubere foeminae fas non erat, nisi tres prius hostes in praelio prostrauisset. Quam legem, aut certe consuetudinem etsi postea tanquam nimis rigidam sustulit Piaustus, naturam tamen & virtutem non sustulit, quam ita in filios suos parentes transmittunt, vt nemo nascatur Polonus, qui non idem nascatur bellicosus. Magnum hoc sane Naturae beneficium. Tot enim hostibus ferocissimis, Turcis, Moschouitis, Tartaris circumsepti ducere hunc spiritum non possemus, nisi & natura & arte Milites essemus. Sed quoniam de Belli Gloria hodie certamus, etsi illam, Bellatorum omnium iudicio teneamus, videte vos tamen illam, cognoscite, iudicate,

C

ac

50 CERTAMEN NATIONVM
ac tandē cedite. Vna quasi in tabula intueri
vos putate ex vna parte octoginta strenuis-
simorum Bellatorum millia, tot aliquando
Basilius Moschouitæ Dux aduersus Polonos
eduxit; ex alterâ Polonorū copias tam exi-
guas, vt Moschouitæ abacturos se flagris pec-
cudum more Polonos iactarent. Quid de-
inde vero? Ventum ad manus est, collata Du-
cibus Constantino Ostrogio, & I. Suirzouio
sunt signa, pugnatū est, ex Moschouitis cæsa
quadraginta millia, capta sunt quinq; è no-
stris desiderati vix aliqui tandem fuerunt.
Aliã videte rursus tabulã, & in ea Moscho-
uitarum ducenta millia, Lituatorū nostro-
rum ac Polonorum triginta. Miscetur arma,
cōfligitur, cadunt è Moschouitis millia no-
naginta, è nostris Milites tātum viginti. Su-
pra fidē videri potest, sed huius testis est Til-
mannus, alterius Cromerus. Sanè supra ho-
minum omnium opinionem virtute sua no-
stri Duces excellunt, Ducibus ipsis ceteri qui
militant vix profecto sunt inferiores. Quā-
ta Gloria est Polonicæ virtutis in Ziemoui-
to primo, qui Hūgaros, Bohemos, Cassubios
Pomeranos grauissimis bellis attriuit & tri-
butarios Polonis effecit? Quanta gloria no-
strorum armorū est in Boleslao Chrobri, qui
Boleslaum Bohemiæ Regem fudit, cepit, ex-
secuit? qui Iarosslaum Russum subegit? qui
Prutenos & Saxones coercuit? Quis vnquam
glō-

gloriosior in armis Boleslao tertio Rege nostro fuit, qui quinquagies collatis cum hoste signis pugnavit, & toties constante fortuna triumphavit? Sensit victoriosam eius manū Henricus Quartus Imperator, qui pro iniquissimis, quas illi proponebat, pacis conditionibus, miserabilem suorum Germanorum stragem accepit. Sed nec in his tantum stetit nostræ Gentis gloria. In ipsum summæ gloriæ domicilium evasit Sigismundus Primus, qui & acquirere regna potuit, & contēnere. Daniæ, Sueciæ, Bohemiæ, Hungariæq; regna contempnit; Prussiam atque Liuvoniam Provincias ab Imperio Germanico auulsas Coronæ Polonicæ adiecit. Nec illi cum imbellibus aliquibus populis bella fuerunt; cum immanibus Turcis, & vicit; cū ferocissimis Tartaris, & triumphavit; cum potentissimis Moschouitis, & superavit, bella fuerunt. Equidem multoties animus fuit Germanis, pro Prussia Liuvoniæq; arma in Polonos mittere, verum cum toties tot exercitus suos ab illis frangi repelliq; intelligerent, nihil sanè Germanorum Imperatores tentare sunt ausi. Et verò quid aduersus Polonicam Nobilitatem tandē sperarent? Sigismundus Augustus cū in Comitij de Craconia Principe Regni vrbe muniēda aliquādo retulisset generosè sanè & gloriosè Poloni Nobiles, sua pectora Regno defendēdo sufficere, responderunt.

derunt. Et quisquam aduersus huiusmodi Nobilitatem quicquam auderet? Audeo dicere, & vobis omnibus audientibus liberè dicam, quod si Potentissimus Poloniae Rex solos Regni sui Nobiles, qui priuatis sumptibus pro Regno militare sunt adstricti, & qui cogi ad centum quinquaginta millia lenioris & grauioris armaturæ possunt, in aciem educeret, nullus in orbe toto Rex esset, qui eius sustinere impetum auderet. Omnem illi, quantumuis innumerum exercitum fugarent, dissiparent, funderent, confunderent. Neque illis pro Deo, Religione, ac Rege animus deest: ideoque instituit Mieczislaus, vt dum Euangelium operante rebus sacris Sacerdote recitaretur, omnes virilis sexus gladiū è vaginâ medium stringerent, sicq; omnibus, se pro Christiana Religione mori paratos esse, testarentur. Et verò quis est Catholicorum hodie, qui non Polonos tanquam Romanæ Religionis Propugnatores honoret? Illam Deus in nostram dedisse Clientelam videtur, vt cū ab Oriente ac Septentrione ferocissimæ sint Gentes, & infensissimi Christianorum Hostes, nos in Regno nostro, tanquam in communi propugnaculo eam aduersus Barbarorum omnium immanitatem fulminatricibus & inuictis armis nostris propugnaremus. Sint efferatissimi Turcæ, & Orbis Imperium spe
sua

sua deuorent, ij tamen Polonorum arma reformidant. Sint Tartari plulquam Barbari & animos armis habeant duriores; ij tamen Polonorum aciem non ferunt. Sint alij quicumque Christiani nominis hostes pugnacissimi, audacissimi, impetuosiissimi, ij tamen Martium Poloniae nostrae Populum exhortescunt. Quãquam quis ita potens & immanis esse potest, quem Cosaccorum nostrorum inuicta virtus nõ deterreat? ij sunt, qui Turcarum potentiam suis armis sistunt, qui Tartarorum impetus vi sua retundunt, qui Moschis terrorem incutiunt. Ij sunt, qui metus omnis expertes hostium omniũ Barbaroũ & Hæreticorum arma rident, conatus eludunt, potentiam contemnant. Ij sunt, qui elapso nuper anno cum copias suas nostris copijs iunxissent, tres gloriosissimas de Turcis victorias nobiscũ reportauerunt, & parua manu de numerosissimis eorum exercitibus triumphauerunt. Senferunt vini eorum Morau non ita pridem, & sero suam à Cæsare defectionem deplorauerunt. Senferunt Silesij, & quorumuis hostium potius, quam Cosaccorum experiri furorẽ optarent. Senferunt Bohemi, quo suo ac quanto damno, nõ ignorât. Habent illi in gladijs suis mortem, quam certissimam effundunt, in animis mortis contemptum. Prædam volunt & hostium sanguinem, aliud nihil. Supra aurum,

argentum & gemmas animos habent. Vnde cum Iuonico bello hostium Dux captus ingentem pro liero summam offerret, nimirum sexies librati in statera corporis pondus, bis auro, ter argento, semel margaritis appensum polliceretur, illos tamē inuictos & immobiles Cosaccorum animos non permouit; sanguinem dare & vitam debuit. Cætorum Poloniae nostræ militum gloriam innumerè loquuntur ac testatur victoriæ, quarum obliuisci posterorum memoria nō potest. Illa sub Lesco Nigro celeberrima, quæ à paucissimis nostris Iazigum extinctæ sunt penitus reliquit, cæsa Lituanorum quatuordecim millia, ne vnus è Polonis desideratus. Illa sub Vladislao sanè admiranda, quæ Crucigerorum quadraginta millia profligauimus, triginta tantum gregarios Milites & Nobiles duodecim amisimus. Illa iterū sub Vladislao atque iterum aduersus Crucigeros penè profecto supra fidem, cum hostium quinquaginta millia ceciderunt, quadraginta millia cum signis vno & quinquaginta in potestatem captiuitatemq; venerunt. Quid dicā de Generosissimo Glinccio, qui septem Equitum Polonorum millibus viginti Barbarorum millia cecidit, totidem in vincula coniecit? Quid de Fortissimo Ioanne Tarnouio, qui Valachorum duo & viginti millia quatuor nostrorum millibus profligauit,

eorum-

eorumq; cum omni Nobilitate Palatinū ad iurandum sibi dandum coëgit? Non omnium hic recordari possum, nec omnia opus est commemorare. Vnius Samofcius, cuius obliuisci Polonia nō potest, vnus, inquam, Samofcius, cuius Gloriam Orbis vniuersus honorat, Polonicam in summo honoris fastigio collocauit. Hæc verò cū ita se habeant nullius profecto Gentis tanta esse in armis Gloria potest, quanta est Polonorū. Sed quoniam parta nobis tāta gloria verborum volubilitate non est, sed armorum nostrorum fulmine, supersedeamus verbis aliquando. Qui certare cum Polonis de Armorum Gloria volet, arma paret, non linguam. DIXI.

ORATIO VI.

BELGAE MILITIS.

Belgarum est Virtutem in hostibus etiam laudare, & partam per arma Gloriam alijs non inuidere. Vestra igitur omnium, O *Commilitones*, summa sit Armorum Gloria, non inuidemus Belgæ, agnoscimus etiā, admiramur, extollimus; at verò cuiquam cedere nunquam sanè solemus. Deprecare aliorū Gloriam humanitatis est nostræ, nemini palam concedere virtutis. Cum nascimur in hanc lucem Germanicum robur & Gallicam mentē induimus: Quippe & Gallis ac Germanis Belgæ sumus, magnum aliquidi

aliquid profecto orbi daturi, qui ex duobus tam potentibus populis in generosissimam validissimamque Gentem coaluimus. Neque vlla vnquam atas aut corporum nostrorum robur, aut animorum magnitudinem immutauit. Ille Bellicosissimus olim Cæsar & supra fortunam Imperator Gallorum omnium fortissimos nos Belgas appellauit. Ille verè magnus Imperator Germanicus ad comprimendos Germaniæ populos, & Romano Nomini succurrendum idoneos ac validos nos Belgas esse iudicauit. Quid nostris olim Neruijs bellicosus? Aduersus hos cum acie dimicaret Iulius Cæsar, retro gradum Veterani dederunt, ipse animum tanta trepidatione percussus habuit, vt de morte manu occupanda cogitaret. Nec sanè vicit ipse virtute sua Cæsar, sed in Cæsare Fortuna Neruios superauit. Ijerant nimirum, qui de suorum cadaueribus tanquam de vallo pugnabant; qui latissima flumina, vt paratum ex aduerso hostem inuaderent, trāsgrēdiebantur; qui altissimas ripas, vt instructū acie hostem deturbarent, ascendebant; qui excepta hostiū tela in hostes retorquebant; qui locum iniquissimum, vt loci oportunitate hostem pellerent, subibant; qui validissimum Equitatum pedestribus copijs in effusam ac turpem fugam conuertebant. Tales ac tam ingētes Neruiorum olim nostrorum

rum animi fuerunt, sed & hodie Neruiorum animos in VValonibus nostris habemus. Quid Batauorum olim magnitudine maius? quid eorum fortitudine fortius? Hi quoties pro Romanis in prælium descenderunt, toties Romanis victoriam gloriosissimam pepererunt; vbi verò suis armis Romanos inuaserunt, de Romanis semper summa cum laude triumphauerunt. Eorum castra Ciuili Duce expugnauerunt, cohortes deleuerunt, suâ Insula Romanum nomen expulerunt. Ab illis superatus terra marique Aquilius, victus Lupercus, fugatus Labeo, cæsus apud Vetera exercitus. Ijerant nimirum, quos frangere nulla vis posset, qui omnium conatus retundebant, qui integris & armatis equitum turmis rapidissima, latissima, altissima flumina transfatabant ac perrepebant; à quorum manibus alij milites victoriam expectabant, quorum custodiæ ac fidei suam Salutem Summi etiam Imperatores credebant. Tales olim ac tanti Bataui nostri, sed & hodie Batauorum ad arma robur & fortitudinē in Hollandis nostris, in Geldris, in Frisijs habemus. Imò veterum omnium Belgarum virtutem & animi magnitudinem nos hodie Belgæ tantorum maiorum non degeneres posteris retinemus. Ego testem vniuersam Europam appello, An non Belgium hoc nostrum publica quædam est

Arena, in qua iâ ab annis aliquot supra quadraginta omnes propemodum Europæ Populi summâ armorum contentione dimicauerunt? Tot exercitus hic terrâ marique deleti, tot acies validissimorum populorum caesa, vt vniuersa tegi Prouincia qua Equitibus, qua Peditibus omnino posset. Tot in Oceano, sed gemete, sed fremente, vi armorum consumptæ laceratæq; classes, vt integrum cooperiri mare potuisse videatur. Atque hæc sanè tot actanta Belgij nostri bella, quid aliud testantur & loquuntur, quam admirandam, inuictam, insuperabilemque Belgarum virtutem? Audeo profecto dicere, nec sermonem vnquam retexam, tantam illam esse, vt si sui Regis auspicijs, consilio, auctoritate nixa reliquum Orbem aggrederetur, de reliquo orbe triumpharet. Ingens Belgarum est Populus, valida ubiq; & læta Iuuentus, animus ad Libertatē aut mortem promptissimus. Cum discrimina instant, sumus: cunctabandi, cum iam adsunt, sumus iam ijs ferocissimi; in periculis impauidi, in rebus turbidis intrepidi, in audacia ipsa fortunati. Pro gloria, pro libertate nihil non Belge audemus, & cum ad artes omnes ac scientias Natura nos aptissimos formarit, tum ad consilia danda prompeissimi sumus, nec tamen tam lingua, quam manu factisque valemus. Nimirum vna est, quâ amamus ac quærimus,

belli:

Belli & Armorum Gloria. Pro illa toties in
 Gallia Bellum gessimus, toties in Germania
 pugnauimus, toties in Anglia, in Italia, in
 Hūgaria certauimus. Et ipsa Asia nostris ar-
 mis concussa, cum Ierosolymam cepimus,
 non vnū sanè nobis debet triumphum. Non
 ignorauit virtutem hanc nostram Conradus
 Imperator, qui Belgarum cum primis forti-
 tudine Vlißibonā Saracenis eripuit, & du-
 centa hostium millia cecidit, aut in fugam
 eouertit. Non ignorauerunt Angliæ Reges.
 Non Eduardus tertius, qui nostrorum Belgarum
 manu cum regnum suum recuperauit
 fet, eorundem virtute aduersus Aquitanos,
 Britannos, Normannos, Iberos fortunatis-
 simo cum euentu pugnauit. Non Eduardus
 alius, cui de Scotis triumphum Belgæ cōpa-
 rauerunt. Non Richardus, qui Aquitaniam
 per Belgas occupauit. Recensere omnes al-
 ios nec opus est, nec possum, nec sanè vo-
 lo. Quantus exstitit Carolus ille quintus,
 miraculum armorum, & non manus,
 sed verè Maximus Imperator? Illum Flan-
 dria nostra in lucem edidit, Belga fuit: qui
 cum Belli Gloria omnium ætatum Impe-
 ratores superarit, tum nobis Belgis suis il-
 lam Gloriam supra ceteras omnes Natio-
 nes asseruit. Quippe eius victoriæ Belga-
 rum potissimum manu sunt partæ, victa
 Gallia, victa Germania, victa Italia,

concussa Hungaria, Africa superata. Quantus fuit Carolus ille Pugnax, quem Audacem appellant? Terror erat & fulmen Europæ, cuius amicitiam Potentissimi Principes & Reges ambiebant, victoriosum eius gladium formidabant. Fuit hic Belga, & Belgarum industria, roboreque inuidente Fortuna summam sibi Armorum Gloriam, & Belgis suis vendicauit. Quantus fuit Godefridus bullonius? O vere alterum mundi miraculum! Noster fuit, Belga fuit & Brabantia Princeps, qui Belgarum virtute tantas res gessit, quantas nec sperare, nec optare ceteri Duces audent. Hic est ille, qui postquam Ducatum suum bulloniensem Leodiensum Antistiti vendidisset, comparatum è Belgis suis ac vicinis populis Exercitum per Germaniam, Hungariam, Græciam, in Asiam Syriamque nusquam irritò conatu perduxit. Non illum astus & infidiæ Imperatoris Constantinopolitani permouerunt; non ingentia flumina & inaccessi montes retardauerunt; non sitis, non fames, non immensa barbarorum agmina ab incepto reuocauerunt. Fuit ille ad insolitum decus, & varijs cruentisque successibus parta semper victoria centies dimicauit. Admiremini, vos obtestor, eius & Belgarum nostrorum gloriam. Nicæam expugnauit, & cū ad pugnam barbari ruisent, trecenta & sexaginta barbarorum

rorum millia prostravit. Antiochiam sub-
 uersis portarum obicibus, captis ascēsu mu-
 nimentis, nudatis omni propugnatore mœ-
 nibus sibi subiecit & cum illum iam victo-
 rem trecenta Turcarum millia obsedissent,
 non aliter quam paleas ventus omnes illos
 suorum gladijs & hastis dissipauit. Taceo
 Edessam, taceo tot Potētissimas Vrbes alias,
 Nihil dico de Solymano Turcarum Dyna-
 sta fugato; nihil de Calypha Aegyptio supe-
 rato. Ierosolymam aggressus est, oppugna-
 uit, expugnauit, Diadema eius & Sceptrum
 obtinuit. Aderant paulo post immanissimi
 Turcæ cum Equitum centum millibus, &
 peditum supra quadringenta, in quos cum
 fortissimus Bullonius noster equitum quin-
 que tantum millia, & peditum quindecim
 eduxisset, tanta secuta confestim est clades,
 vt supra centum millia nostrorum gladij ce-
 ciderint, & trecenta ferè millia fugientium
 maris fluctus absumpserint. O te tanta glo-
 ria immortalē, Bulloni! verè verè tu vete-
 res omnes insigni pietate, indomito animo,
 gloriosissimis & numerosissimis victorijs
 superauisti! Quid nunc dicam de balduno
 Belgarum Principe, & Ierosolymorum post
 Bullonium Rege? Delibanda sunt hinc ali-
 qua, non omnia dicenda, vos ipsi numerate.
 Inuaserunt semel eum quadraginta barba-
 rorum millia, ipse octo dūtaxat nostrorum

62 CERTAMEN NATIONVM:

millibus deleuit. Iterum Saracenorum innumera propemodum turba armis instructissima confurrexit, ipse (veritatem ipsam testor) ipse, inquam, cum equitibus quadraginta, & peditibus ducentis Saracenorum viginti millia suo in sanguine demersit. Plura sanè potuissent, sed lassabantur effuso sanguine nostri milites tam pauci, & hebetatum iam erat tot vulneribus mortibusque ferrum. Nondum animos Saraceni posuerant, redeunt & quindecim millia in aciem deducunt; balduinus peditum millia duo, & equites quingentos opponit, vincunt hostem, prosterunt, triumphant. Tanta vis erat belgicae virtutis. Si mihi hodie dicendum soli fuisset, produxissim huc vobis Pipinos, Henricos, Ioannes, Philippos, Maximilianos, Carolos, quibus clarissimos de se triumphos Sueui, Saxones, Bauari, Dalmatae, Longobardi, Sclauis, Hunni, Angli, Lusitani, nec profecto inuiti obtulerunt. Adeo notum est Orbi vniuerso vinci eum Ducem non posse, aet semper vincere, qui Belgarum viribus & animis ad victoriam contendit. Patiar hic latere Borlotium strenuissimum

mum belli Ducem, cuius nomen nemo
 audire sine horrore poterat, nemo ma-
 num experiri sine cladè. O Ducem supra
 Martem & Mortem! Ego vero te nun-
 quam præteribo, o maxima Belgarum
 Gloria, *BY VOIE*; te enim,
 etsi solum in hanc arenam produce-
 rem adhuc tamen Belgarum summam
 in armis gloriam esse plus satis de-
 clararem. Tu enim cum Bohemiarum Re-
 gis auctoritas exspiraret, tua & tuo-
 rum Belgarum fortitudine spiritum illi
 reddidisti, & vindicata Maiestate restau-
 rasti. Tum Imperium cum sub Hæretico-
 rum armis collabasceret, tua & tuo-
 rum Belgarum manu erexisti. Planè nul-
 la erat illi salus, nisi è Belgio nostro te stre-
 nuissimum Ducem Matthias Imperator
 euocauisset, quem Hungari, postquam
 per dolum tredecim uulneribus confon-
 derunt, Incomparabilem appellauerunt.
 Tu etiam noster es Illustrissime Co-
 mes Henrice BERGII, cuius bellacem ani-
 mum & inuictum dexteræ robur depræ-
 dicare non satis magnus Spinola po-
 test, horrent plusq; am satis quincun-
 que hostes. Et ut nostra tantum tempora re-
 spiciam Belga est Fortunatissimus Tilius,
 qui Serenissimi Bauariæ Ducis Maxi-
 miliani

miliani fortunam tot in Bohemia & Rheni
 Palatinatu victorijs illustravit, belga est
 strenuissimus Verdugo, cuius anim^o audacia
 ipsa audacior ad Pragensem victoriam viam
 aperuit; cuius manus BVQVOII magnitu-
 dinem egregie propugnauit; cuius ardor
 nullum pro Cæsare aut Rege periculum vn-
 quam reformidauit. belga est generosissi-
 mus de Fontaine, cuius experientiam in ar-
 mis, & imperterritum ad omnia pericula
 animum cum Hostes timeant, tum Flandria
 suspicit, & suam ab eius manu securitatem
 amplexatur. belga est, quem etiam hic ho-
 noris causa nomino, fortissimus & pruden-
 tissimus Mauritius Nassouius Princeps Au-
 raicus, cuius victorias ac triumphos summâ
 cum laude posteritas commemorabit. Vti-
 nam tam egregius Mars belgicus pro Deo,
 proque Religione suorum armorum fulmè
 in veros hostes euibraret! Quamquam vi-
 dere sane Belgarum virtutem ac Gloriam,
 quam audire tantum præstaret. Putatote vos
 intueri. Quomodo quæritis? Belgas supra
 ossa cinerei que Saracenorum in Asia: Belgas
 per media Turcarum arma victores in Afri-
 ca: Belgas supra ipsum Militaris Gloriæ fa-
 stigium vbique in Euiopa. Erant illi VVal-
 lones nostri, qui in Bohemia altos triginta
 pedum Pracaditij muros sine vilo admini-
 culo scanderunt; & quorum in urbem adue-
 nien-

nientium intueri vultus nequaquam Cities potuerunt. Erant illi, qui Piscensium muros suis manibus, cum ad irruptionem parum tormentis esset actum, suffoderunt, vrbeque tandem sunt potiti; qui Pragensi prælio in prima acie constituti Ducibus Verdugo ac Hainin victoriæ palmam cæteris omnibus præripuerunt. Erant illi, qui inuictam antea Strigoniam in Hungaria validissimo insultu occupauerunt, & quorum vnus cum in supremo vrbs munimêto vexillum erectum conspexisset, eo per densissimam glandium ignitarum grandinem ascendit, gladio vexillum rescidit, Turcam quædam accurrentem glande plumbea traiecit, propriâ caput illi machæra amputauit, victor cum capite ad Excellentissimam Carolum Mansfeldium Cæsarei Exercitus Ducem Belgam etiam nostrum redijt. Ex hoc vno belga Belgas omnes metiamini. Nihil amplius dico. DIXI.

ORATIO VII.

HUNGARI MILITIS.

Quid Hungaria nostra sit, quid Hungarismus ignorare profecto videntur, quicumque de belli Gloria certare nobiscum contendunt. Quid igitur Hungaria nostra est? Hungaria Arx est, Clypeus est, murus est Christianæ Religionis, quam an-

nos

nos iam ultra ducentos immaniſſimorum
Turcarum arma laceſſunt, perfringere ſu-
perareque non poſſunt. Quid nos Hungari ſu-
mus? Veſtri ſanè ac totius Europæ Patroni.
Sine nobis nihil veſtra vobis, Germani, for-
titudino valeret, iã enim vos Turcæ deuora-
uiſſent. Sine nobis nihil veſtra vobis, Hiſpa-
ni, prudẽtia prodeſſet; iã enim Madriti ſuam
ſedem Magnus Dominus haberet. Sine nobis
nihil veſter vobis, Galli, impetus adferret;
iam enim Franciam vniuerſam Turcæ de-
uſtauiſſent. Sine nobis nihil veſter, Itali, vi-
gor poſſet; iam enim in Capitolio Romano
Saltantrũpharent. Sine nobis nihil veſtro,
Poloni, inſultu poſſetis; iam enim Cracouiã
veſtram Ianiffari incẽdiſſent. Sine nobis ni-
hil veſtra, Belgæ, generoſitas in armis face-
ret; iam enim duriffimam ſub Imperio Tur-
carum ſeruitutẽ ſeruiretis. Ira veſtra etiam
omniũ conſeſſione per noſtras aduerſus tam
immanem hoſtem mortes viuitis, per bono-
rum noſtrorum iacturã ditescitis, per noſtras
calamitates incolumes eſtis; per noſtros la-
bores quieſcitis, per arma noſtra tuti eſtis.
Quid igitur? Cedite, libenter etiam Hunga-
ris, quorum armis vitam, ſalutem, libertatẽ
veſtram debetis. Concedite palmam ijs, qui-
bus eam eripere nulla Turcarum vis poteſt,
cæteræ nullæ Gentes audeant. Pannonia
priſcis temporibus Hungaria noſtra diceba-
tur,

DE
ur, & no
mus. Quia
noſtra priſco
bos, terribile
nos, efferari
ren? Puerum
ram fulgura
Nationum, te
tus etiam im
aut Aliam h
rum Imperiu
noſtri
Quippe aliq
mus cladi bus
al pendendi
nam coegim
ditam fecim
ſumus, ce
noſtrum
in Orbe Pri
di Domitor
rum Regem
Sed nolo h
gloriarer
na octo fo
peratores
legite fac
ria Annu
eam ſunt
matico qua

tur, & nos Hungari Pannonos olim era-
 mus. Quid si ergo ex vetere illa Pannonia
 nostra prisca Pannonos, terribiles Vanda-
 los, horribiles Gothos, formidabiles Hun-
 nos, esferatissimos Ostrogothos produce-
 rem? Fuerunt illi Turbines quidam armo-
 rum, fulgura quaedam & fulmina, portenta
 Nationum, terrores faculorum. Tremere-
 tis etiamnum omnes, si vel vnum Totilam,
 aut Atilam huc aduocarem, qui Hungaro-
 rum Imperium per vniuersam pœne Eu-
 ropam victricibus armis circumtulere.
 Quippe aliquando nos Hungari grauissi-
 mis cladibus & innumeris populationibus
 ad pendendum nobis tributum Germa-
 niam coëgimus, Italiam & Græciam stipen-
 diariam fecimus, Galliam non semel af-
 fluximus, cæteris Gentibus per arma nostra
 ius posuimus; vt nullus esset tam potens
 in Orbe Princeps, qui non Hungaros mun-
 di Domitores formidaret, & Hungaro-
 rum Regem tanquam Archiregem coleret.
 Sed nolo hic cum fastu aliquo gloriari:
 gloriarer sane, si ita vellem, quod Hunga-
 ria octo fortissimos & bellicosissimos Im-
 peratores Terrarum orbi dedit. Vos eorum
 legite facinora, pleni sunt omnis memo-
 riæ Annales. In ijs Aurelianum nostrum
 eum fuisse legetis, qui vna die bello Sar-
 matico quadraginta octo sua manu in-
 terfe-

terfecit; pluribus vero ac diuersis diebus ultra nongētos & quinquaginta. In ijs ab Imperatore Probo Pannonio Sarmatas domitos, varios Tyrannos extinctos, Orbem pacatum reperietis. In ijs Andream secundum Regem nostrū admirabimini, qui bello Syriaco Hungarorum Gloriam inusitatis facinoribus illustrauit. In ijs animaduertetis à Ladislao primo victos Polonos, domitos Ruthenos, territos Saracenos. Sed hodie nō commemorentur illi, quorum effugere memoriam immortalem nulla vnquam aetas poterit. Nihil etiam dicamus de Carolis, Sigismundus, Ludouicis, Albertis, Belis, Geisis, Emericis, Vladislais, quorū Nomina virtutis quadam sunt cognomina, & immortales sempiternę Glorię tituli. Vnus commemoretur hic nobis Matthias Coruinus victoriosissimi Hunniadis filius, quem etsi Oriens Occidensq; aliquando horruerint, hodie tamē eius memoriã gratissima beneuolentia complectuntur. Erat ipse, quem vt eius inscriptū est sepulcro, facta Deū ostendunt, fata hominem. Cuius ad sepulchrum aliquando temperare sibi à lachrymis Maximilianus Imperator nō potuit, quod extinctum ibi iacere Regem intelligeret, qui nihil ferē vnquam, quantumuis arduum aggressus est quin ei ex voto cesserit. Tantum erat eius cōsiliū, tanta rerum omnium peritia.

ritia. Qui tantâ dexteritate militum animos tractabat, vt nullo stipedio etiam suam illi operam offerrent. Trophæorum eius ac nostrorum simul Hungarorum si placet recordari, nos Hungaros inprimis aliquando rebelles domuit; illi victa Bohemia trophæum euexit; illū fracti Valachi superiorem sunt confessi; ab eo sese afflictos Poloni nec iniuria proclamant; in eius aliquando potestatem Austria sese redactam nō inficiatur. Vnus ipse vno eodemque tempore omnium ferè populorum arma sustinebat, & vincebat. Ab eo Mahometes & Bajazetes Turcarum Imperatores pacē petierunt, pacem dedit; ab eo Hydrūtini auxilium efflagitauerunt, auxilium dedit, & obsidione liberauit. Illum non semel innumerabilibus copijs aggressi sunt Sultani dissipauit, concidit, cōpressit. Omnia Matthias noster vincebat, cuius ea celeritas fuit, vt penè tam cito belli locum teneret, quā militem legeret; tam cito hostium terga cæderet, quā eorum pectora inueniret, frontesque videret. Illi Hungarorum Achilles fuit, & summam Armorum Gloriam Gentibus omnibus inuidentâ Hungarorum armis adscripsit. Et verò vel propter hunc solum cedere Nationes omnes Hungaris deberent. Iactitent Græci suū Vlysem, Agamemnonem, Aiacem, Diomedem; ego Vlyssi Emericum Scepuensem, Aga-

Agamemnoni Stephanum, Aiaci Paulum
 Cinisium, Diomedei Nicolaum Cyporem
 oppono. Quantum sit Hungarorum robor,
 vnus testari potest Blasius Magærus, qui ar-
 matum hominem dentibus subreptum mi-
 litares inter choreas armatus ipse circumfe-
 rebat, & saltabat. Quantum sit Hungarorum
 animus, hæreditarius hostis noster Turca,
 cui eripere rusticam aliquam casam difficil-
 lius sanè est, quam munitissimam Regibus
 alijs Ciuitatem, declarat. Quippe nos Hun-
 gari pene soli cum illo quotidie pugnamus,
 ab illo æstimamur & timemur, illum vince-
 re superareque scimus. Ille arma nostra ex-
 citat, vigilantiam acuit, vires & robor exer-
 cet, laboriosos, contumaces, infractos facit.
 Et illa indoles nostra ita cõformata est à na-
 tura, vt quandam habeamus in hostes fero-
 ciam, duri animo & corpore simus, gladios
 & arma quæuis in delitijs ponamus, equita-
 re nulli meli⁹ nobis sciant, & Equestres no-
 stræ Copiæ omnibus Nationû omniû Equi-
 tibus longè antecellent. Et vero ij omnem
 in armis Gloriã sibi vindicant, quorum ani-
 mus supra mortè, & supra vim omnem ar-
 dor est inuictus. Tales sunt Húgarorum no-
 strorum animi; Vnde cum in Agriæ ciuitatis
 obsidione Mahometus Bassa deditiõnem fie-
 ri per tubicinem postulare, erexerunt in
 muris feretrum Hungari nostri, quo tacite,

ma-

magno tamē animo, malle se mortem ac sepulchrum, quam deditiōem respondebant. Repulsus est immanissimus hostis, & maior obfessorum visa virtus est, quam furor & armata vis obsidentis. O inuicti & fatis ipsis animi maiores! Paruū admodum, & vix munitum oppidulum est apud nos, quod Gunzium appellamus. In hoc aliquando vires omnes suas, quingenta nimirum hominum millia Solymanus conuertit, summa vi aggressus, summa vi oppugnauit; verum dum illud Hungari nostri Turischizio Duce maiori animo, etsi paucissimis cohortibus, defendunt, tantum immanissimi hostis apparatus in fugam ignominiosissimam summa laude conuertunt. Quid de illo Hungaro dicam, qui in Iayzæ obsidione Turcam illum, qui sui Imperatoris imponere turri signa contendebat, medium corripuit, & vna se cum eo præcipitem ex alto dedit? Quid de Nicolao Serinio, qui cum in obsidione Sighetii eo redactus angustiarum per famem, sitim, incēdia, ac rerum omnium inopiam esset, vt sustinere amplius vim hostium non posset, pretiosissimis sese vestibus, annulis, cristis, villosa galero exornauit, confirmatisq; suorum ad pugnam animis ante eos districto gladio sumptaq; parmula, cū aperiri portas iussisset, in medios ac confertissimos hostes irruit, multos generosissimè pugnando

do

do trucidauit, tandem sanguinem suum in hostium sanguinem sepeliuit? An esse vllibi terrarum tales ac tanti animi possunt? An eiusmodi quicquam in omni Antiquitatis memoria reperietur? Nulla vi frangi Hungari possunt; si fata vrgeant, vltro gaudentes ac gestientes in mortem irruunt & in ipsa morte de fatis triumphant. Etiam cū quandoque vincitur Hungari sauiente fortuna, gloriam tamē morientes auferunt, & ignominia hosti victori relinquunt. Sēsit & agnouit hanc Hungarorum nostrorum virtutem Scipio ille Belgicus, & Dux incomparabilis buquoius, cuius fortitudini cum cedere reliquus Orbis potuisset, cessit ipse Hungaris, & gloriosā morte triumphans plus nobis doloris, quam honoris reliquit. Senserunt alij plures Duces egregij & sua virtute immortales, quorum sepulchris Hungaria nostra ad sempiternam Gloriam suam exornatur. Nec illā ignorauerunt Poloni, qui Stephanum Batoriū Hungariæ nostræ præclarissimū Decus sibi Regē elegerunt. O Marte ipso maiore virum! O bellatorum Gloriam! Stephanum, inquam, Batorium; sed nominasse sit satis, ignorare quippe omnia videtur, qui Gloriam eius ignorat. Fuit enim is tantus, vt Amurathis tertij Turcarū Imperatoris Legatus, cum eius exercitum & omnē belli apparatus auidis oculis cōspicatus esset

effet affirmaret, quod si iungere sese & ani-
 mo & viribus cum Imperatore suo vellet,
 ne Orbem quidem terrarum eorum virtu-
 ti magnitudinique parem futurum. Liben-
 ter in ipso finiam, qui nostræ Gentis sum-
 ma Gloria est. Quod si vererer, ne Hungari
 adhuc cedere nolletis, fœminas certe no-
 stras aliarum Nationum viris aut pares aut
 superiores proferrem. Illam, quæ in Agricæ
 obsidione cum marito depugnans, vbi occi-
 sum illum animaduertit, non prius, mori
 tamen ab alijs, sepelire illum voluit,
 quam arrepto mortui ense Turcastres, qui
 in murum enitebantur, contrucidauit. Il-
 lam, quæ cum matrem grande Saxum ad
 muros ferentem machinæ ignitæ globo, de-
 iectam vidisset, cohibitis lachrymis Sa-
 xum arripuit, eoque Turcas duos elisit, plu-
 rimos vulnerauit. Illas, quæ suâ fortitudi-
 ne eo Mahometum adegerunt, vt soluere
 inglorius obsidionem deberet, cum nullo
 ipsæ sanguine nullis mortibus moueren-
 tur. Sed istâ mulierum nostrarum fortitu-
 dine Gloriam obtinere non contendo. Viri
 sumus Hungari fortissimi, bellicosissimi,
 victoriosissimi, qui cum vinci non possi-
 mus, superest, vt supremam ac maximam
 armorum Gloriam possideamus. D I X I.

I V D I C I V M
C A R O L I V,
I M P E R A T O R I S.

AROLVS QVINTVS
Imperator dicere sole-
bat ad instruendum
iusti Exercitus corpus
sumendum esse caput
ab Italis, Brachia & Manus ab Hi-
spanis, Pectus à Germanis, Ven-
trem & Pedes ex reliqua Gen-
tium aliarum Colluue. Quod
Itali prudentes essent & ingenio-
si, Hispani Fortes & pugnaces,
Germani Fideles & constantes,
cæteri omnes ad munus aliquod
apti & vtiles.

Qua

Quæstiunculæ aliquot
Militares.

I.

Quænam res in Bello maximè
sint necessaria?

RES, inquit Iacobus Triuul-
tius magni nominis Bellator,
Pecuniæ, Pecuniæ, Pecuni-
æ. Carolus item Quintus
Imperator Nervos Belli Pe-
cuniam, Commeatus, Mili-
tes esse dicebat; verùm si ex ijs vnum esset eli-
gendum, Militem se veteranum electurum,
cuius industria & fortitudine reliqua dno se-
ex hoste comparaturum consideret.

II.

Quod discrimen inter Rusticos
& Milites?

Ludovicus XII, Francia Rex dicebat Ple-
bem & Rusticos pascua esse Tyranno-

rum & Militum ; Milites pascua esse Damonum.

III.

Quis finis fit Belli Ducis
Christiani.

CUm apud Carolum Quintum Imp. Antonius Leua, aliq̄s Duces, Iulium Caesarem & Alexandrum extollerent, quere-
renturque Imperatorem suis victorijs ad sua
potentia & magnitudinis amplificationem,
quantum posset & deberet, non uti, respondit,
Imperator, Alexandro & Iulio Casari in bel-
lis gerendis vnum fuisse finem Honorem &
Gloriam; Christianis autem Ducibus duos
esse propositos, Honorem, & Anima salu-
tem.

IV.

Quantum positum fit in Astutia
& fortitudine Ducis.

CUm aduersus Albertum Marchionem
Brandenburgensem, Germania superio-
ris Ciuitates, vt Norimbergē sibus au-
xilio essent, numerofissimum exercitum in-
struerent, interrogauit quispiam, Vt quid
tantum populum aduersus vnum Principem
nec ita diuitem armarent? Cui è primoribus
Cui-

Ciuitatum vnus. Desipi, inquit, Homo; namque
in Alberti astutia, & fortitudine omnium
Germania Principum vires, opesq; continen-
tur. Nec vana vox fuit: suas enim in Partes
septemdecim Principes traxit, & Ciuitates
ad Pacem petendam coegit.

V.

An Cæci Militare etiam
possint.

Ioannes Bohemia Rex, Henrici VII. Imp^o 1.
Filius, & Caroli IV. Pater ita Belli stu-
dium amabat, vt cæcus etiam in militiâ
proficeretur. Prælio interfuit inter Eduar-
dum Anglia, & Philippum Gallia Reges, ma-
num conferuit armatus, & fortissimè pu-
gnans tandem occubuit. Ziska item Bohe-
mus & cæcus bellum feliciter gessit, Bohe-
mosq; Catholicos, & Teutones magnis cladi-
bus affecit. Is moriturus cum rogaretur, de
corpore suo quid fieri mandaret, Pellem, in-
quit, mortuo detrahite, relictosq; feris cada-
uere, ex ea tympanum, quo in prælijs vt ami-
ni, conficite. Nam vt hostes viuentis aspectum
non ferebant, ita mortui sonitum non fe-
rent.

D. 33

Qui

VI.

Quinam potissimum in pugnis committendis laudandi?

Henricus IV. Francia Rex eos vehementer laudabat, qui ferendi prouidenter captant occasionem, & dextro Marte cadunt. Illos vero, qui exploratū hostium viribus, si pauld debiliores sint, pugnare non audent, Sapientes Ignauos appellabat: Alios, qui nullo consilio in conferrissimos hostes irruunt, cū repugnare non possint, fortes stultos esse dicebat.

VII.

An Urbium oppugnatio facile suscipi debeat?

Scipio Romanus aut tentare urbem non portare, dicebat, aut sic tentare, ut omnibus viribus, quod instituisti, coneris perficere. Nam bis ad eundē lapidē offendere simul periculosum est, & contemptui obnoxium. Onosander autem duo in urbium oppugnatione requirit, Ducis virtutem & prudentiam cum machinarum apparatus. Deinde, ut non minus occultent sua consilia obsidentes, quam qui obsidione urgentur. Volebat

lebat Appius Claudius obsidio^{re}sem non trahendam, sed premendam esse. Quippe per intermissiones & interualla lentiores spes nostras facimus. Et, vt alius dicebat, Multa bella impetu valida per tœdia ac moras euanescere.

VIII.

An Belli Dux temporum habere rationem debeat?

Pyrhus cum positis circa Naupliam castris Regem Antigonum in campum pugnamq; prouocaret, respondit Antigonus suam militiam non magis armorum, quam temporum esse, Pyrrho, si sua vite tedium illum caperet, satis multas ad interitum vias patere.

IX.

Quomodo animandi Milites vbi prædæ nulla spes est?

Albertus Austriacus, Belgarum Princeps, in difficili illa longaq; Ostendæ obsidione, Castra sua in quatuor diuersa^{um} Natione^{um} acies partitius est, & quæ prima omnium irruptionem in oppidum faceret,

ceret. ei plurimam auri vim, præter stipendium, addixit, in præda nimirum remunerationem, quam ex vrbe minus sperabant. Vrbe pauld post, per Illustrissimum Spinolam positus est. Magna præmia magnos faciunt animos.

X.

Qualis esse Miles debeat?

Miles, secundum Vegetium, debet esse vigilantibus oculis, erecta ceruice, lato pectore, humeris musculosis, valentibus digitis, longioribus brachijs, ventre modicus, exilior cruribus, suris & pedibus non superflua carne distentis, sed neruorum duritie collectis. Secundum eundem, aptior armis rustica plebs est, quam urbana. Quod, ut dicebat Cato, ex agricolis viri fortissimi, & milites. Strenuissimi gignantur.

XI.

An, & quo pacto Belli Dux quiescere in Exercitu possit?

Philippus Macedoniarum Rex cum in Exercitu multo tempore dormiuisset, expegefactus tandem, ijs qui circa se erant, Tuto, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater.

ter. Quo dicto prudentissimus Rex indicavit,
tuto Belli Ducem aliquando dormire posse,
dum aliquis è præstantissimis, qui secundas
teneat partes, interea exercitui præficiatur.

XII.

Ancum obsessi mulierculas, pueros &
senes dimittunt, remittere de-
beant obsessentes?

Orozander suadet, vt cibaria citius
consumant, & hostium magis, quam
sociorum munere fungantur. Alphon-
sus autem Aragonia Rex in Caieta obsidione
cum Oppidani impuberes, senes, mulieres
vrbe pepulissent, miseratione motus summa
eos humanitate excepit, & obijcens, cur il-
los non remitteret, cum ita futurum esset, vt
breui vrbs in potestatem veniret, Plures, in-
quit, facio horum vitas, quam centum
Caietas. Hac humanitate urbem in deditio-
nem redegit.

XIII.

An Milites in Exercitu auro & monili-
bus ornati esse debeant?

Pescennius nolebat à milite aurum gem-
mas & monilia in aciem asportari, ne
alacritas hostis, prædæ cupidine inflam-
mare-

maretur. Romani horridum militem esse volebant, non calatum auro argentoq^{ue}, sed animis & ferro fretum. Et Mutius Sfortia Alphonsum Neapolitanum risisse dicitur, cuius exercitu nihil erat videre splendidius.

XIV.

Quantum possit Ducis Exemplum?

Cum Rodolphi primi Imperatoris in Pralio contra Ottocarum Bohemia Regem Exercitus siti laboraret, animosq^{ue} remitteret, ablata est rustico cuidam messoribus potum ferenti, hydria sicera plena, & Imperatori oblata. Quam cum ille vidisset, Reddite, inquit, homini isti vasculum suum, nam ego Exercitui, non mihi siti ebam. Hac voce omnium sitim extinxit: resumptis mox animis victores euaserunt.

XV.

Quomodo accipiendæ sint à Belli Duce Ciuitates deditæ.

Leo Imperator, Si Deo, inquit, annuente subijciatur tibi ciuitas, vel ob metum obsidionis, vel aliam ob causam, clementer ac beneuole erga obsessos afficiaris.

Sig.

Sic Alexandri Magni clementia plurimas in
deditionem vrbes accepit.

XVI.

An Clades accepta addere ani-
mum valeat?

Consalvus Fernandes praclarus militis
Dux cum Neapolim missus aduersus
Gallos esset, prioris fortuna sua memor
in antecessum sibi victoriam pollicebatur. Vnde
remissius sese gerere, hostemq; contemne-
re cepit, veluti nominis sui fama percussus.
Tandem cum Gallis conseruit manum, quo-
rum Dux Dominus d' aubigny, & ingenti af-
fectus est clade. At ille cautiior inde factus
sic postea sese gessit, vt Gallos diuersis pralijs
profligarit, ac regni tandem sinibus magna-
cum sua laude depulerit.

F I N I S.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, including the word "Gottes".

Vertical column of handwritten text on the right side of the page, likely a list or index.

Decorative flourish and handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

